

รายงานการวิจัย

เรื่อง

วิเคราะห์การยืมและความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

โดย

สุกัญญา ชีรพงศ์ภักดี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

ทุนอุดหนุนการวิจัย สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ประจำปี 2545

All rights reserved

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่องวิเคราะห์การยืมและความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยืมหนังสือทั่วไปของสำนักหอสมุด นับจากเดือน มิถุนายน พ.ศ.2539 ซึ่งเป็นปีที่เริ่มนำระบบยืมคืนอัตโนมัติมาใช้ ซึ่งระบบดังกล่าวได้บันทึก ข้อมูลการใช้หนังสือทุกเล่มไว้ ทำให้สามารถช่วยในการศึกษาการใช้หนังสือที่มีการจัดหาและให้บริการที่ห้องสมุดกลางได้ในระดับหนึ่ง อันเป็นการประเมินประสิทธิผลของการจัดหาและจัดบริการทรัพยากร นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังได้ศึกษาความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ปัจจุบัน อันเป็นการแสวงหาทิศทางของการจัดและให้บริการทรัพยากร โดยเฉพาะอย่างยิ่งหนังสือทั่วไป ซึ่งยังคงเป็นสื่อประเภทที่ผู้ใช้ใช้มากที่สุดขณะนี้ แม้ว่า แนวโน้มของสื่อจะเปลี่ยนไปในรูปของอิเล็กทรอนิกส์บ้างแล้วก็ตาม

งานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยการสนับสนุนที่สำคัญจากสำนักหอสมุด ในการให้ทุนอุดหนุนการวิจัย ขอขอบคุณบุคลากรของสถาบันวิจัยสังคมที่ให้บริการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล คุณไพบุลย์ ออประยูร คุณชโรจนิษฐ์ ชัยมินทร์ อนุเคราะห์เรื่องการวิเคราะห์ข้อมูล คุณนิตยา อินทรส อนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม คุณแสงชัย ชีรพงศ์ภักดี และ คุณสุภาภรณ์ ธาราวัชรศาสตร์ อนุเคราะห์ตรวจแก้บทคัดย่อภาษาอังกฤษ และ ขอขอบคุณผู้รับบริการห้องสมุดทุกท่านที่สละเวลาตอบแบบสอบถามให้กับงานวิจัยนี้ และขอขอบคุณสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่ส่งเสริมให้เกิดการวิจัยในครั้งนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลงานวิจัยนี้จะอำนวยประโยชน์ตามที่ตั้งใจไว้

สุกัญญา ชีรพงศ์ภักดี

ผู้วิจัย

ธันวาคม 2548

ชื่องานวิจัย วิเคราะห์การยืมและความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
ชื่อผู้วิจัย สุกัญญา ธีรพงศ์ภักดี
ปีที่วิจัย 2546

สาระสังเขป

ผลวิเคราะห์การยืมและความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าหนังสือภาษาไทยถูกยืมมากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ หนังสือภาษาไทย
หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ รองลงไปคือหมวด 600 วิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ หมวด 500
วิทยาศาสตร์ และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ หนังสือภาษาไทยที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 100
ปรัชญา จิตวิทยา และ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่
หมวด 200 ศาสนา หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ และ หมวด 700 ศิลปะและ
นันทนาการ

การยืมหนังสือทั่วไป จำแนกตามปีพิมพ์ และหมวดหมู่ หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมมากที่สุด
ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ.2530-2539 รองลงไป ได้แก่ หนังสือที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2520-2529 และ ปี พ.ศ.
2510-2519 ตามลำดับ หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุดตีพิมพ์ในช่วงปี ค.ศ.1987-1996
1977-1986 และ ค.ศ. 1967-1976 ตามลำดับ

หนังสือที่ไม่มีการยืม พบว่า หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศไม่มีการยืมมากกว่าหนังสือภาษาไทย
หนังสือภาษาไทยหมวดที่ไม่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 200 ศาสนา รองลงไปแก่ หมวด 000 ความรู้
ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ และ หมวด 300 สังคมศาสตร์ หนังสือภาษาต่างประเทศหมวดที่ไม่
มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 รองลงไปคือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และ หมวด 900
ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์

ทั้งหนังสือภาษาไทย และภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีการยืมเฉลี่ยสูงสุดต่อเล่มอยู่ที่ เล่มละ 1-20 ครั้ง
หนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศมีการยืมต่อมากที่สุด จำนวนเฉลี่ยสูงสุดระหว่าง 1-10 ครั้ง

OR
ในด้านการสำรวจผู้ใช้พบว่าผู้ส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงไปได้แก่นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา อาจารย์/พนักงานสายวิชาการ ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า รองลงไปได้แก่ปริญญาโท/เอกหรือเทียบเท่า ส่วนใหญ่สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยสังกัดหน่วยงานในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด ในการหาทรัพยากรสารสนเทศ ผู้ใช้ส่วนใหญ่สืบค้นจากระบบสืบค้นข้อมูล CMUL OPAC รองลงไปได้คือ เดินดูตามชั้นหนังสือหรือตามโต๊ะอ่าน โดยตรง

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรประเภทหนังสือทั่วไปมากที่สุด รองลงไปได้คือ วิทยานิพนธ์ รายงานนักศึกษา เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างไม่เลือกใช้หนังสือทั่วไปมีสาเหตุมาจากสภาพหนังสือชำรุดไม่น่าใช้มากที่สุด เหตุผลน้อยที่สุดคือ เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้เวลาค้นศึกษามากไป

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้หนังสือทั่วไปในหมวดต่างๆในระดับปานกลางในทุกหมวด ยกเว้นหมวด 200 ศาสนา ที่มีการใช้ระดับน้อย หมวดที่มีการใช้ระดับปานกลางที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ หมวด 300 สังคมศาสตร์และหมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์

ความต้องการใช้หนังสือทั่วไปผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้มีความต้องการใช้หนังสือหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ในระดับมาก และมีความต้องการใช้หนังสือหมวดที่เหลือในระดับปานกลาง ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ หมวด 300 สังคมศาสตร์ หมวด 900 ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว และต้องการใช้หนังสือทั่วไปน้อยที่สุดในหมวด 200 ศาสนา และ หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ

ในด้านความพึงพอใจในทรัพยากรหนังสือทั่วไป พบว่าผู้ที่มีความพึงพอใจในระดับมากในด้านเนื้อหาของหนังสือ และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในหัวข้อการเรียงหนังสือบนชั้น ความทันสมัยของหนังสือ สภาพตัวเล่ม และปริมาณฉบับ ตามลำดับ

ในด้านปัญหาการใช้หนังสือทั่วไป พบว่า ผู้ใช้หนังสือทั่วไปประสบปัญหาในระดับมากในด้านการหาตัวเล่ม และประสบปัญหาด้านอื่นๆในระดับปานกลางในด้าน ตัวเล่มอยู่ที่ห้องสมุดคณะ ความทันสมัยของเนื้อหาในหนังสือ การมีผู้ยืมหนังสือออกไปแล้ว หนังสือชำรุด ฝึกขาด เนื้อหาไม่ตรงความต้องการ จำนวนฉบับ จำนวนการยืมน้อยเกินไป และแสงสว่างของแสงไปบริเวณชั้นหนังสือ การจัดเรียงหนังสือบนชั้น ภาษาของหนังสือเป็นภาษาต่างประเทศ และประสบปัญหาในระดับน้อยในด้าน ไม่ทราบระบบจัดหนังสือ

Research Title : The Borrow Analysis and the Books Needs of Chiangmai

University library Users

Researcher : Sukanya Teerapongpakdi

Year : 2003

Abstract

The results of this research found that Thai books were borrowed more than foreign books. The most borrowed Thai book category was 300; Social Science, the next category was 600; Science and Technology. The most borrowed general foreign book was category 300; Social Science, followed by category 500; Science and 600; Science and Technology. The least borrowed Thai books was category 100; Philosophy and Psychology, the next category was 400; Linguistics. The least borrowed foreign book was category 200; Religions, 000; General and category 700; Leisurement.

Regarding to the general books classified by its printing years and categories, this research resulted that the most borrowed Thai general books were printed during the year 1987-1996, followed by books printed during the year 1977-1986 and 1967-1976 consecutively.

For least borrowed books, this study found that the foreign general books were not borrowed more than Thai books. The least borrowed Thai book category was 200; Religion, the next was 100; General Book, category 300; Social Science, the next was 600 ; Science and Technology and 900; History consecutively.

The most rate of Thai and foreign books have average maximum borrowing at 1-20 times per book. The average maximum renewal rate of Thai and foreign books were 1-10 times.

This research found that most users were bachelor degree students, next were master degree students, lecturers and academic staffs. Most of them were the graduated bachelor degree or equivalent; followed by master degree, doctor degree, which mainly were employees in Science and Technology department, Chiangmai University.

In order to search for the information resources, majority of users use CMUL OPAC system, followed by direct searching from bookshelves or reading desk in the library.

Most of the sample group who completed the questionnaire used general books more likely, thesis and student reports. The reasons that the sampling group did not like to use the general books were because of the books in a defective condition. The second reason was foreign books, which required time consuming for study.

Most of people who completed the questionnaires used the general books of various categories in the medium level of all categories, except group 200; Religion that were used in the low level. The categories which have been used the most in this medium level were group 600; Applied Science, group 300 ; Social Science and group 000; General.

Concerning the research result on the general books requirement, this study found that the users required the books of category 600; Applied Science in the high level and the other categories were in the medium level. The average requirement from high to low level consecutively was category 000, 300, 900 and 700.

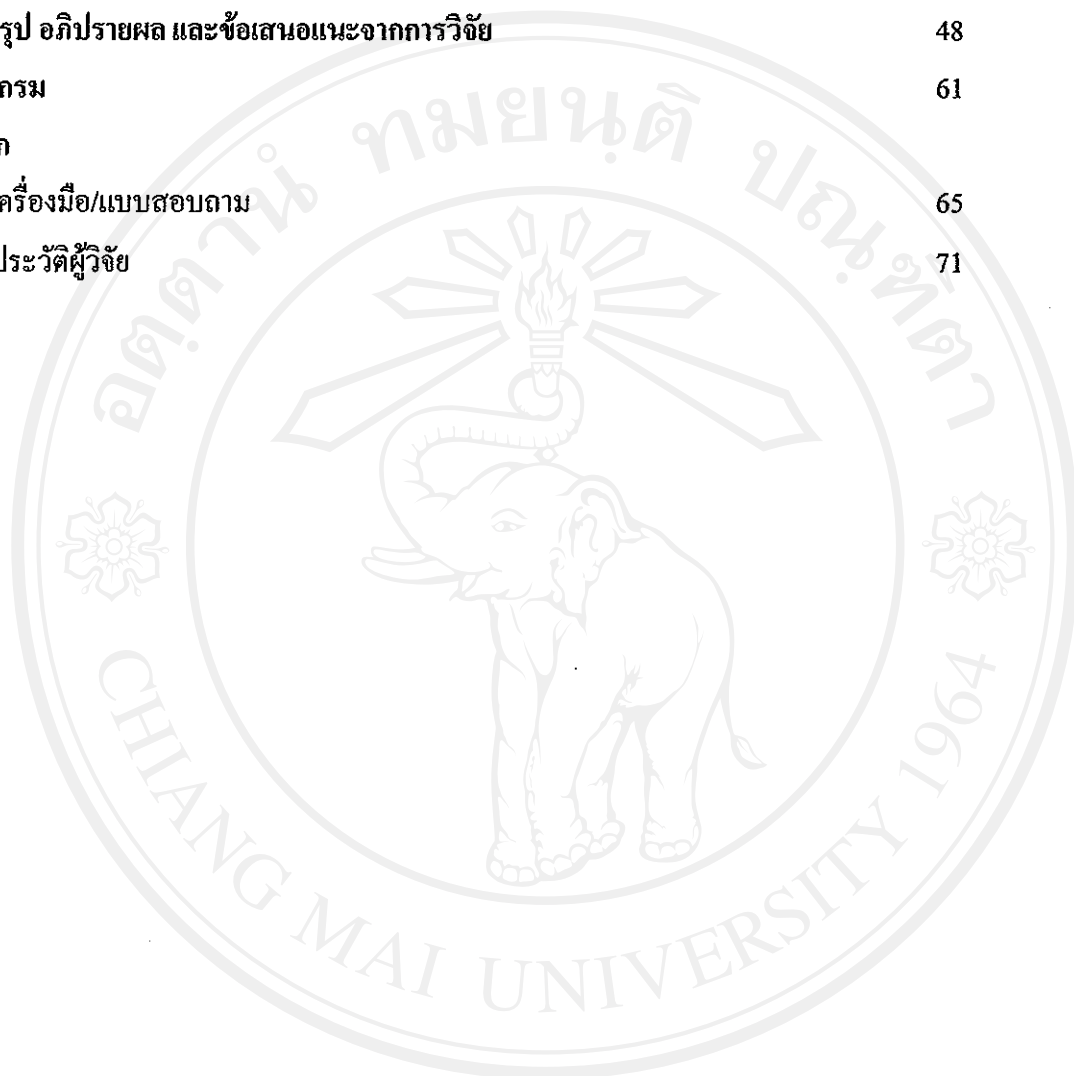
Regarding to a satisfaction on the general books, this research found that the users satisfaction on book contents was a high stage; the medium level was the book titles classified on shelves, the book modernity, and the condition and copies quantity.

The general book users faced the problem at high level searching for the book copies and the other problems in the medium level, such as the copies were kept at the faculty libraries, the modernity of the book contents, the damaged book after borrowing, the book contents did not meet the users requirement. The copy quality borrowed was too little and the light on shelves was not enough, the book language was foreign language. The minor problem was lacking knowledge of the book classification system.

สารบัญเรื่อง

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	
สารสังเขป	ก
สารบัญเรื่อง	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	6
นโยบายในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด	7
การประเมินผลการใช้ทรัพยากร	8
การประเมินทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	13
ข้อมูลพื้นฐานของการบริการยืม-คืนสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดกลาง	15
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	19
การรวบรวมข้อมูล	19
การกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้การวิจัย	19
การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย	22
การเก็บรวบรวมข้อมูล	22
การวิเคราะห์ข้อมูล	23

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัย	26
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะจากการวิจัย	48
บรรณานุกรม	61
ภาคผนวก	
เครื่องมือ/แบบสอบถาม	65
ประวัติผู้วิจัย	71

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	จำนวนหนังสือทั้งหมดของห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปี พ.ศ. 2541-2546	7
2.2	จำนวนการยืมหนังสือและจำนวนผู้ใช้ห้องสมุดระหว่างปี พ.ศ. 2541-2546	7
2.3	สิทธิการยืมของสมาชิกประเภทต่างๆ	16
2.4	สถิติการยืมในปีงบประมาณ 2546-2548 จำแนกตามประเภทผู้ยืม	16
2.5	สถิติการยืมในปีงบประมาณ 2546-2548 จำแนกตามประเภทสิ่งพิมพ์	17
3.1	จำนวนหนังสือทั่วไป จำแนกตามหมวดใหญ่	21
3.2	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง	25
4.1	จำนวนหนังสือทั่วไปจำแนกตามหมวดหมู่	27
4.2	จำนวนหนังสือทั่วไปที่มีการยืมระหว่างปี พ.ศ.2539-2545 จำแนกตาม ภาษาของสิ่งพิมพ์	28
4.3	จำนวนการยืมหนังสือทั่วไปภาษาไทย จำแนกตามปีพิมพ์	29
4.4	จำนวนการยืมหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ จำแนกตามปีพิมพ์	30
4.5	จำนวนหนังสือทั่วไปที่ไม่มีการยืม	31
4.6	จำนวนความถี่ในการยืมหนังสือภาษาไทย	32
4.7	จำนวนการยืมหนังสือภาษาต่างประเทศ	34
4.8	จำนวนความถี่ในการยืมต่อหนังสือทั่วไปภาษาไทย	35
4.9	จำนวนการยืมต่อหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ	36
4.10	จำนวนและร้อยละประเภทของสมาชิกผู้ตอบแบบสอบถาม	37
4.11	จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม	38
4.12	จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสังกัด	38
4.13	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามสาขาวิชา	39
4.14	วิธีการหาหนังสือของผู้ตอบแบบสอบถาม	39
4.15	จำนวนการใช้ทรัพยากรของห้องสมุดกลาง	40

ตารางที่		หน้า
4.16	จำนวนการใช้และไม่ใช้หนังสือทั่วไป	40
4.17	จำนวนการใช้หนังสือทั่วไป จำแนกตามภาษาของสิ่งพิมพ์	41
4.18	เหตุผลที่ไม่เลือกใช้หนังสือทั่วไป	41
4.19	การใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลางในหมวดต่างๆ	42
4.20	ความต้องการใช้หนังสือทั่วไป จำแนกตามหมวดหมู่	43
4.21	ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือทั่วไป	44
4.22	ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป	45

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำวิจัย

สำนักหอสมุดมีภารกิจที่สำคัญประการหนึ่งคือ การจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ เพื่อให้บริการแก่ผู้ใช้ และตอบสนองปณิธานของมหาวิทยาลัยในอันที่จะทำให้มหาวิทยาลัยเป็นแหล่งสะสม ค้นคว้า วิจัยและ ถ่ายทอดความรู้ ทั้งนี้สำนักหอสมุดได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาทรัพยากรสารสนเทศในแต่ละปีเป็น จำนวนไม่น้อย เช่นในปีงบประมาณ 2544 ได้รับการจัดสรรงบประมาณจำนวน 1,867,617 บาท (รายงาน ประจำปีสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2544) ในการจัดซื้อจัดหาสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือ จาก งบประมาณในส่วนนี้ ผู้ทำหน้าที่จัดซื้อจัดหาต้องใช้ดุลยพินิจในการเลือกสรรเป็นอย่างมาก เนื่องจากสิ่งพิมพ์ มีราคาสูงขึ้น แหล่งผลิตมีจำนวนมากและหลากหลาย ในขณะที่จำนวนงบประมาณค่อนข้างจำกัด การพิจารณา จัดซื้อทรัพยากรสารสนเทศให้ตรงกับนโยบายในการจัดหา และความต้องการของผู้ใช้ จึงเป็นภาระหนักของ ผู้เกี่ยวข้อง ในอันที่จะสนองตอบความต้องการของผู้ใช้จำนวนมาก เนื่องจากทรัพยากรสารสนเทศประเภท สิ่งพิมพ์ยังคงเป็นที่นิยมใช้ของผู้ใช้ทั่วไป ดังเห็นจากปริมาณการยืม-คืนหนังสือ และจากสถิติการใช้สิ่งพิมพ์ ดังกล่าวที่แสดงถึงปริมาณการใช้ ตลอดจนความถี่ในการใช้สิ่งพิมพ์ในแต่ละรายการ อาจหมายถึงการ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ในระดับหนึ่ง หรือแสดงถึงความคุ้มค่าในการใช้ ในทางตรงกันข้าม สิ่งพิมพ์ ที่ไม่มีการใช้งาน หรือใช้งานน้อยย่อมหมายถึงความสูญเปล่าในทางงบประมาณ หรือเป็นสัญญาณที่บ่งบอก ให้ห้องสมุดตระหนักถึงนโยบายในการจัดหา หรือส่งเสริมการจัดบริการ หรือปรับปรุงการดำเนินงาน ให้เหมาะสม

ด้วยเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการยืมทรัพยากรสิ่งพิมพ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สิ่งพิมพ์ที่อนุญาตให้มีการยืมออก และเป็นสิ่งพิมพ์ที่ใช้งบประมาณในการจัดซื้อเป็นส่วนใหญ่ซึ่ง ได้แก่ หนังสือทั่วไป ซึ่งมีอยู่ในสำนักหอสมุด ประมาณ 84,000 กว่ารายการ นับตั้งแต่ปี พ.ศ.2539 เป็นต้นมาที่สำนัก หอสมุดเริ่มใช้ระบบยืม-คืนอัตโนมัติ โดยศึกษาถึงปริมาณการยืมหนังสือในแต่ละหมวดหมู่ ทั้งหนังสือที่มีและ ไม่มีการยืมออก ตลอดจนศึกษาถึงการ ใช้ ความต้องการ และปัญหาในการใช้หนังสือในส่วนของผู้ใช้บริการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะเป็นประ โยชน์ต่อการจัดหาทรัพยากร และประ โยชน์ต่อผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการยืมหนังสือทั่วไป ของผู้ใช้บริการของห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย เชียงใหม่ โดยจำแนกตามหมวดหมู่
2. เพื่อศึกษาการใช้ ความต้องการ ใช้หนังสือหมวดต่างๆ และปัญหาในการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้สิ่งพิมพ์ พบว่า มีงานวิจัยที่เป็นการศึกษาการใช้สิ่งพิมพ์ โดยตรง และศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในงานวิจัย เช่น มีการศึกษาลักษณะบางประการของหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีผู้ใช้ในหอสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า มีหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีการใช้งานถึงร้อยละ 43.05 เป็นหนังสือก่อน ค.ศ 1970 เหตุผลที่ไม่ใช้หนังสือภาษาอังกฤษของอาจารย์ คือ การมีหนังสือส่วนตัวเพียงพอแก่การค้นคว้า และเหตุผลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่ การอ่านหนังสือภาษาอังกฤษทำให้ใช้เวลาในการแปลมาก ส่วนนักศึกษาระดับปริญญาตรี มักค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ (วรรณุช อุษณกร, 2533)

จากรูวรรณ ตันวิจิตร (2541) ทำการวิจัยคุณลักษณะของหนังสือที่ไม่มีผู้ใช้ของห้องสมุดมหาวิทยาลัยรามคำแหง วิทยาเขตบางนา โดยศึกษาจากหนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทยและต่างประเทศจำนวน 3,260 ชื่อเรื่อง พบว่า หนังสือที่ไม่มีผู้ใ้มากที่สุดเป็นหนังสือภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นหมวดสังคมศาสตร์ มีอายุ 10 ปีขึ้นไป ไม่มีบัตรรายการ นอกจากนี้ยังพบความสัมพันธ์ของเนื้อหาหนังสือที่ไม่มีผู้ใช้ กับคุณลักษณะของหนังสือว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากการวิจัยในสถาบันเดียวกัน คือมหาวิทยาลัยรามคำแหง อัมพร ปันศรี(2525) ศึกษาความต้องการของอาจารย์ ข้าราชการเจ้าหน้าที่และนักศึกษาในการใช้บริการของห้องสมุด พบว่า นักศึกษามีความต้องการให้ห้องสมุดเพิ่มหนังสือทุกหมวด

ในแง่การศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อทรัพยากรที่ห้องสมุดจัดหาให้บริการนั้น สุรางค์ วิรุฬห์สิงห์(2531) ศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์ และนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อทรัพยากรห้องสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา พบว่า อาจารย์ และนิสิตมีความพึงพอใจต่อ

ทรัพยากรห้องสมุดในด้านความเพียงพอ ความทันสมัย และการใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนในระดับ ปานกลางและน้อย

ในส่วนของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ บานชื่น ทองพันชั่ง (2536) ศึกษาการใช้บริการห้องสมุดของ นักศึกษาบัณฑิตภาคพิเศษคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรห้องสมุด พบปัญหามากในข้อคิดเห็นว่าหนังสือเก่า มีน้อย ไม่ทันสมัย และไม่เพียงพอกับความต้องการ

การศึกษาทรัพยากรของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จารุพร พงศ์ศรีวัฒน์ (2521) ทำการสำรวจ Collection ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจว่ามีการยืมหนังสือ ในแต่ละหมวดมากน้อยเพียงใด เป็นหนังสือจากการซื้อหรือบริจาค โดยสำรวจหนังสือที่ได้รับการลงทะเบียน ในช่วงปี พ.ศ.2512 – 2521 พบว่า หนังสือที่สำรวจในแต่ละหมวด เป็นหนังสือที่ได้จากการจัดซื้อและบริจาค ในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และ พบว่ามีการจัดหาหนังสือมากในหมวด 300 สังคมศาสตร์ และจัดหาน้อยใน หมวด 400 ภาษาศาสตร์ ส่วนหนังสือภาษาต่างประเทศมีการจัดหามากที่สุดในหมวด 500 วิทยาศาสตร์ และจัดหาน้อยที่สุดในหมวด 200 ศาสนา ในด้านการยืม พบว่า หนังสือที่ลงทะเบียนในแต่ละปี มีการยืมออกในระดับ ปานกลาง ถึง มากในเกือบทุกหมวด

เนื่องจากระยะเวลาในการศึกษาทรัพยากรของห้องสมุดกลางนับจากปี พ.ศ.2521 ที่มีการสำรวจผ่านมานานเกือบ 27 ปี และสำนักหอสมุดได้เปลี่ยนแปลงทั้งระบบการสืบค้น และการยืม-คืนหนังสือมาถึงปัจจุบัน เป็นปีที่ 10 (นับถึง พ.ศ. 2548) จึงเป็นประเด็นที่ทำให้ผู้สนใจศึกษา ทั้งในเรื่องการใช้ทรัพยากร หนังสือและส่วนของผู้ใช้บริการที่มีต่อทรัพยากรหนังสือที่ห้องสมุดจัดหามาให้บริการ

วิธีวิจัยและขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ วิธีดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
2. รวบรวมข้อมูลจากประชากร 2 กลุ่ม คือ ข้อมูลระเบียบรายการของหนังสือทั่วไป ซึ่งได้จากการสร้างรายการ (Create Lists) จากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 จนถึงปี พ.ศ. 2545 รวมทั้งสิ้น 6 ปีและ โอนข้อมูล ไปยัง โปรแกรม ACCESS

เพื่อนำไปบันทึกในตารางเก็บข้อมูลที่ออกแบบและทำการคำนวณทางสถิติ สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่สอง ได้จากการสอบถามผู้ใช้บริการ

3. ออกแบบสอบถามผู้ใช้บริการ โดยการสุ่มตัวอย่างจากผู้ยืมหนังสือห้องสมุดทุกกลุ่มในช่วงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2546 – กุมภาพันธ์ พ.ศ.2547 เพื่อศึกษาถึงการ ใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้และไม่ใช้สิ่งพิมพ์ของสำนักหอสมุด
4. วิเคราะห์ข้อมูลในข้อ 2 และ 3 โดยการบรรยายเชิงพรรณนา การแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ – SPSS

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้เก็บข้อมูลการใช้สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือทั่วไป ทั้งภาษาไทย และต่างประเทศที่มีและให้บริการในระบบห้องสมุดอัตโนมัติของสำนักหอสมุด โดยเก็บข้อมูลจำแนกตามปริมาณการยืม ภาษา หมวดหมู่ และ ปีของสิ่งพิมพ์ประมาณ 84,000 รายการที่มีการยืมผ่านระบบ INNOPAC ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2545
2. การวิจัยครอบคลุมประเด็นสำคัญในการศึกษาดังต่อไปนี้
  - 2.1 หนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีการยืมและไม่มีการยืม
  - 2.2 การใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้และไม่ใช้สิ่งพิมพ์ของผู้ใช้กลุ่มต่างๆ ได้แก่ อาจารย์ นักศึกษาระดับปริญญาตรี นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และสมาชิกบุคคลภายนอก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถนำข้อมูลการยืมและไม่ใช้ยืมหนังสือเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในการจัดหาสิ่งพิมพ์ของสำนักหอสมุดให้เหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ข้อมูลการยืมสิ่งพิมพ์ บ่งบอกถึงความต้องการของผู้ใช้บริการ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดซื้อทรัพยากรที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้
3. สามารถนำข้อมูลสิ่งพิมพ์ที่ไม่มีการยืมมาตัดสินใจในการจัดและให้บริการที่เหมาะสม
4. สามารถนำข้อมูลการใช้ ความต้องการใช้ และปัญหาในการใช้สิ่งพิมพ์ของผู้ใช้บริการ ไปปรับปรุงการให้บริการต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนำ

ในอดีตการประเมินว่าห้องสมุดใดเป็นห้องสมุดที่มีประสิทธิภาพหรือไม่นั้น มักใช้จำนวนหรือขนาดของทรัพยากรเป็นตัวกำหนดที่สำคัญ หรืออัตราการเพิ่มของทรัพยากรต่อปี แต่ปัจจุบันความคิดในการเป็นเจ้าของทรัพยากรดังกล่าวได้เปลี่ยนไป นับจากการที่เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และโทรคมนาคม ได้อำนวยความสะดวกให้การเข้าถึงและแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้เป็นไปอย่างกว้างขวาง ตลอดจนการพัฒนา รูปแบบการจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ แนวความคิดและวิธีการเข้าถึงข้อมูลที่เปลี่ยนไปจากการมุ่งสู่ความเป็นเจ้าของกลายเป็นการมุ่งสู่การเข้าถึง การอำนวยความสะดวกให้กับผู้รับบริการในด้านเครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการเข้าถึงเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญเพิ่มมากขึ้นแทน (Diva Andrade and Waldomiro Vergueiro, 1996) และมากขึ้นจนกระทั่งมีผู้คาดว่า นับจากปลายปี 1980 เป็นต้นไปรูปแบบห้องสมุดจะเปลี่ยนไปเป็นห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ (e-library) หรือห้องสมุดเสมือน (Virtual library)

อย่างไรก็ดี ในช่วงรอยต่อของการพัฒนาห้องสมุด ทรัพยากรในรูปแบบเดิมที่ห้องสมุดมีอยู่ได้แก่ หนังสือ ซึ่งห้องสมุดได้จัดหาอยู่เดิมนั้น ยังคงเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่ยังเป็นที่นิยมใช้กันอยู่ ดังงานวิจัยของห้องสมุด มหาวิทยาลัยไอโอวาในปี 2002 พบว่าบุคลากรร้อยละ 86 ยังนิยมใช้หนังสือ ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าสิ่งพิมพ์จะยังคงไม่สูญหายไป แต่จะยังคงเติบโตและเป็นภาระสำคัญของห้องสมุดต่อไป ดังเหตุผลสนับสนุนอื่น อาทิ ตลาดสิ่งพิมพ์ในปลาย ค.ศ. 1977 ขยายตัวเพิ่มจาก ค.ศ. 1922 หลายเท่า เหตุผลที่สนับสนุนการคงอยู่ของสารสนเทศในรูปแบบสิ่งพิมพ์อีกประการหนึ่ง ได้แก่ การใช้สารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ เช่น หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ หรือ อี-บุ๊กส์ (e-Books) มีข้อจำกัดหลายประการ เช่น การโหลดไฟล์ข้อมูลเป็นไฟล์ขนาดใหญ่ใช้เวลานานเกินไป หรือทำได้เพียงบางส่วน และยังคงคำนึงถึงกฎหมายลิขสิทธิ์ และเมื่อผู้ใช้ทำการโหลดข้อมูลแล้วต้องการพิมพ์เพื่อความสะดวกในการอ่าน สิ่งที่เกิดขึ้นคือค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการเปรียบเทียบกับการใช้หนังสือผ่านระบบยืม-คืนของห้องสมุดโดยตรง ในส่วนของสำนักพิมพ์ความคิดในการผลิตหนังสืออิเล็กทรอนิกส์เพียงชุดเดียวและอ่านได้เพียงคนจำนวนไม่มากในคราวเดียวกันนั้น แตกต่างกับการผลิตในรูปแบบสิ่งพิมพ์ที่สามารถผลิตได้ในจำนวนมาก และกระตุ้นความสนใจในการอ่านได้ดีกว่า นอกจากนี้ยังอ่านได้สะดวก และเป็นสินค้าที่ถูกต้องตามกฎหมายอีกด้วย (Crawford, Walt, 1998)

ไม่ว่าแนวโน้มของนโยบายเรื่องรูปแบบของทรัพยากรห้องสมุดจะเป็นไปในทิศทางใด ภาระสำคัญของห้องสมุดในการจัดและให้บริการสารสนเทศยังคงเกี่ยวข้องกับการจัดหาสารสนเทศมาเพื่อให้ผู้รับบริการได้ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการกำหนดเนื้อหาของสารสนเทศที่เหมาะสมกับ -

องค์กร สถาบันอุดมศึกษาเป็นองค์กรที่มีการเรียนการสอนให้หลายสาขาวิชา มีความซับซ้อน การสนับสนุนทางวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ต้องรองรับฐานของผู้ใช้บริการอย่างทั่วถึงทั้งนักศึกษา คณาจารย์ และบุคลากรสายวิชาชีพอื่น ผู้เกี่ยวข้องต้องเข้าใจพันธกิจขององค์กร และกำหนดนโยบายของห้องสมุด ได้สอดคล้องกับองค์กรหลัก โดยอาศัยความรู้เกี่ยวกับความต้องการที่แท้จริงของผู้ใช้ห้องสมุดเป็นพื้นฐาน ดังนั้นการศึกษาเพื่อความเข้าใจวิธีการเข้าถึงทรัพยากรของผู้ใช้ทุกกลุ่ม หรือการศึกษาการยอมรับในบริการและทรัพยากร ตลอดจน การรู้วิธีการสร้างความพอใจให้กับผู้ใช้ จึงเป็นสิ่งที่นักวิชาการห้องสมุดควรตระหนัก และแสวงหาคำตอบเพื่อการพัฒนาองค์กรให้ก้าวหน้าต่อไป

ทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ภูมิหลัง

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดและให้บริการสารสนเทศ นับจาก พ.ศ.2507 เริ่มจากฐานะกองห้องสมุด และย้ายมายังอาคารปัจจุบันตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.2522 มีพื้นที่อาคารทั้งสิ้น 15,768 ตารางเมตร และ ขยายอาคารใหม่เพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2544 รวมพื้นที่อาคารทั้งสิ้น 15,768 ตารางเมตร มีที่นั่งอ่าน จำนวน 1,796 ที่นั่ง มีทรัพยากรโดยเฉพาะหนังสือทั้งสิ้น 331,606 เล่ม (รายงานประจำปี, 2546) หนังสือทั้งหมดได้มาจากการจัดซื้อแลกเปลี่ยน และบริจาค ในจำนวนหนังสือดังกล่าว มีหนังสือทั่วไปจำนวน 83,995 จำแนกเป็นหนังสือภาษาไทย จำนวน 29,683 เล่ม และหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ จำนวน 54,312 เล่ม

ในบรรดาสิ่งพิมพ์ที่ห้องสมุดใช้งบประมาณในการจัดซื้อมากที่สุด ได้แก่ หนังสือทั่วไป และหนังสืออ้างอิง ด้วยสิ่งพิมพ์ประเภทอื่นเช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์ เป็นสิ่งพิมพ์ที่ได้จากการบริจาคเป็นส่วนใหญ่ หากมองถึงงบประมาณในการจัดหาหนังสือต่อปีของสำนักหอสมุด (เป็นงบรวมกับการจัดซื้อ สื่อทัศนวัสดุ) ในรอบ 5 ปีที่ผ่านมา เห็น ได้ดังนี้ (รายงานประจำปี สำนักหอสมุด, 2541-2545)

ปี 2541	จำนวน	2,858,648	บาท หรือร้อยละ	12.75	ของงบการจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่น
ปี 2542	จำนวน	1,473,998	บาท หรือร้อยละ	12.75	ของงบการจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่น
ปี 2543	จำนวน	2,006,963	บาท หรือร้อยละ	29.36	ของงบการจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่น
ปี 2544	จำนวน	1,867,617	บาท หรือร้อยละ	21.69	ของงบการจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่น
ปี 2545	จำนวน	1,489,117	บาท หรือร้อยละ	11.94	ของงบการจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่น
ปี 2546	จำนวน	1,261,671	บาท หรือร้อยละ	16.61	ของงบการจัดซื้อทรัพยากรประเภทอื่น

ปริมาณหนังสือและอัตราการเพิ่มหนังสือของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ใน พ.ศ. 2541-2546 มีดังนี้

ตาราง 2.1 จำนวนหนังสือของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี พ.ศ. 2541-2546

ปีงบประมาณ	จำนวนหนังสือ / เล่ม	อัตราเพิ่มต่อปี / เล่ม
2541	278,156	-
2542	288,091	9,935
2543	298,828	10,737
2544	310,580	11,752
2545	321,774	11,194
2546	331,606	9,830

ปริมาณการยืมและการเข้าใช้ห้องสมุด ในระหว่าง พ.ศ 2541-2546 ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีดังนี้

ตาราง 2.2 จำนวนการยืมหนังสือและผู้เข้าใช้ห้องสมุดระหว่างปี พ.ศ. 2541-2546

ปีงบประมาณ	จำนวนการยืมหนังสือ/เล่ม	จำนวนผู้เข้าใช้ห้องสมุด/ครั้ง
2541	321,105	963,362
2542	449,326	1,103,106
2543	556,289	1,038,177
2544	273,770	1,006,030
2545	372,123	1,102,404
2546	365,240	1,093,196

นโยบายในการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ได้กำหนดนโยบายการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศ ในปี พ.ศ. 2528-2530 ซึ่งเป็นนโยบายที่ให้เป็นหลักในการจัดหาในปัจจุบัน (พิจารณาปรับปรุงในปี พ.ศ. 2545-2546) มีวัตถุประสงค์ของการจัดหาทรัพยากรห้องสมุดให้บรรลุตามภาระงานหลักของมหาวิทยาลัย คือ การผลิตบัณฑิต การส่งเสริมการวิจัย การบริการวิชาการแก่ชุมชน และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม นโยบายที่เกี่ยวกับการจัดหาหนังสือ คือ

หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ จัดหาให้สอดคล้องกับการเรียนการสอนตามหลักสูตรระดับปริญญาตรีชั้นพื้นฐานปี 1-2 และสูงกว่าระดับปริญญาตรี ตลอดจนสนับสนุนเอกสารประกอบการวิจัย

วิธีการจัดหา

มี 3 วิธี คือ การจัดซื้อ การรับบริจาค และการแลกเปลี่ยน ใช้การจัดสรรงบประมาณตามประเภททรัพยากร ดังนี้

หนังสือ เอกสาร สิ่งพิมพ์ ใช้งบประมาณร้อยละ 60

วารสารวิชาการ วารสารอ้างอิง ใช้งบประมาณร้อยละ 30

โสตทัศนวัสดุ ใช้งบประมาณร้อยละ 10

การประเมินผลการใช้ทรัพยากร

ทรัพยากรที่ห้องสมุดจัดหามาให้บริการนั้น ควรมีการประเมินเช่นเดียวกับการประเมินการดำเนินงานด้านอื่นๆ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุง หรือวางแผนในอนาคต

การประเมินทรัพยากรห้องสมุดที่จัดหามาให้บริการมีหลายวิธี ในความรู้สึกรู้สึกของผู้ใช้ หากต้องการหนังสือแล้วหาได้จากห้องสมุด ก็จะมีรู้สึกว่าห้องสมุดมีทรัพยากรที่เพียงพอ ในทางตรงข้าม หากไม่พบในสิ่งที่ต้องการก็จะรู้สึกว่าห้องสมุดมีทรัพยากรไม่เพียงพอกับความต้องการ แต่วิธีการประเมินความรู้สึกดังกล่าว เป็นวิธีที่ยังไม่เพียงพอในการประเมินทรัพยากรของห้องสมุด มีผู้ศึกษาแนวทางการประเมินและได้สรุปวิธีการประเมินทรัพยากรห้องสมุดขึ้นพื้นฐานอยู่ 2 วิธี และทั้งสองวิธีต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและต้องอาศัยเวลาในการดำเนินงาน ซึ่งทั้งสองวิธีอยู่บนพื้นฐานของการต้องการคำตอบว่าทรัพยากรที่ห้องสมุดมีอยู่นั้น สนับสนุนการเรียนการสอนและเพียงพอต่อผู้ใช้ของห้องสมุดนั้นหรือไม่ วิธีการดังกล่าว คือ (Collection Analysis, 2003)

1. ประเมิน โดยมีเป้าหมายที่ผู้ใช้ทรัพยากร การประเมินจะมุ่งที่ผู้ใช้เป็นหลัก เช่น ศึกษาสถิติการยืม-คืน การศึกษาชั้นหนังสือ สถิติการยืมระหว่างห้องสมุด และการศึกษาการอ้างถึง
2. ประเมิน โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวทรัพยากร หรือการสำรวจทรัพยากร โดยตรงจากการตรวจสอบกับรายการทรัพยากรหลัก(Core lists) หรือ บรรณานุกรม หรือรวบรวมสถิติเปรียบเทียบรายได้กับขนาดของทรัพยากรที่ควรมีตามมาตรฐานของห้องสมุด

ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ (2524) กล่าวถึงการประเมินคุณภาพทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ คือ การศึกษาความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งสามารถทำได้ ดังนี้

1. พิจารณาทั้งในด้านการใช้และการยืม ถ้าสถิติการยืมหนังสือสาขาวิชาใดสูง ย่อมแสดงว่าหนังสือสาขาวิชานั้นสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี
2. ตรวจสอบรายชื่อหนังสือและวัสดุที่ควรมีในห้องสมุด จากรายชื่อหนังสือและบรรณานุกรมต่างๆ หรือรายชื่อหนังสือที่ควรมีในห้องสมุด
3. รับฟังความเห็นจากผู้ใช้ห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ

4. ตรวจสอบทรัพยากรห้องสมุดแต่ละรายการอย่างละเอียด

งานวิจัยที่เกี่ยวกับการประเมินทรัพยากรสารสนเทศที่ปรากฏในห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาในประเทศไทยส่วนใหญ่ เป็นการประเมิน โดยใช้แนวทางแรกเป็นหลัก ดังเช่น

ประไพพรรณ จารุทวี และ สุวิมล ชนะผลเลิศ (2535) ศึกษา การจัดหาและการใช้หนังสือของห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2530-2532 โดยศึกษาปริมาณหมวดหมู่และประเภทของหนังสือที่จัดหาเข้ามาโดยวิธีจัดซื้อ ในช่วงปีงบประมาณ 2529-2530 และศึกษาการใช้หนังสือในช่วงปี 2530-2532 รวบรวมข้อมูลจากสมุดทะเบียน บัตรรายการ และบัตรประจำหนังสือ ผลการวิจัยพบว่า หมวดหมู่หนังสือที่มีการจัดหามากที่สุดคือ H สังคมศาสตร์ หมวดที่จัดหาน้อยที่สุดคือ E-F ประวัติศาสตร์อเมริกัน และไม่มีการจัดหาหนังสือในหมวดนาวิกศาสตร์ หมวดที่มีการใช้มากที่สุดคือ H สังคมศาสตร์ และใช้น้อยที่สุดในหมวด A ทั่วไป ผู้ใช้ที่ใช้มากที่สุดคือนักศึกษาปริญญาตรี รองลงไปคือสูงกว่าปริญญาตรี อันดับที่สามคือ อาจารย์ บรรณารักษ์ นักวิจัย กลุ่มที่ใช้น้อยที่สุดคือ ข้าราชการ

นงนวล ลำซ่า (2514) ศึกษาการจัดซื้อหนังสือและการใช้หนังสือของห้องสมุดวิทยาลัยการประสานมิตร ที่จัดหาในช่วงปี 2510-2512 ในส่วนการใช้หนังสือพบว่ามีการใช้หนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษ และใช้มากในหมวดสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และประวัติศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับการจัดหาหนังสือที่มีการจัดซื้อมากในสามหมวดข้างต้น

ชลิดา จรียาพรพงศ์ (2532) วิจัยเรื่อง การจัดหาและการใช้หนังสือของห้องสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2525-2527 โดยศึกษาปริมาณ สาขาวิชา และประเภทของหนังสือที่จัดหา ตลอดจนศึกษาปริมาณการใช้หนังสือ และศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหนังสือที่จัดหาและการใช้หนังสือในช่วงปีดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาปริญญาโท สาขาครุศาสตร์ใช้หนังสือภาษาไทยมากที่สุด รองลงไปคือข้าราชการ หนังสือภาษาไทยมีปริมาณการใช้โดยเฉลี่ยสูงกว่าหนังสือต่างประเทศ หนังสือที่มีการใช้เป็นหนังสือที่ได้จากการจัดซื้อมากกว่าหนังสือบริจาค และหนังสือสารคดีมีการใช้มากกว่าหนังสือบันเทิงคดี นอกจากนี้ยังพบว่าผู้ใช้ที่มีสถานภาพต่างกันมีปริมาณการใช้หนังสือแตกต่างกันอีกด้วย

จรรยา ไพโรจน์กุล (2525) ศึกษาเพื่อทดสอบว่าสถิติการยืม-คืนใช้เป็นข้อมูลแสดงการใช้หนังสือของผู้ใช้โดยส่วนรวมได้นำเชื่อถือหรือไม่ โดยใช้ข้อมูลการยืม และข้อมูลการใช้ภายใน

ห้องสมุด จากการนับจำนวนหนังสือที่ผู้ใช้งานไว้บนโต๊ะอ่าน โดยศึกษาจากห้องสมุดมหาวิทยาลัย 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตท่าพระ และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และหาค่าสหสัมพันธ์ประเภทของหนังสือที่ผู้ใช้อืมออก กับประเภทของหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดในแต่ละหมวดของระบบจัดหมู่รัฐสภาอเมริกัน พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ซึ่งแสดงว่า สถิติการยืมออกสามารถใช้เป็นข้อมูลแสดงการใช้หนังสือโดยส่วนรวมได้อย่างน่าเชื่อถือ

จากแนวคิดที่ว่าสถิติการยืมที่เก็บตามสาขาวิชาในช่วงเวลาใดวิชาหนึ่ง จะบอกให้ทราบว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมามีการยืมหนังสือประเภทใดมากที่สุด และแสดงอัตราส่วนการยืมหนังสือ กับจำนวนหนังสือที่มีอยู่ทั้งหมดในแต่ละสาขา ซึ่งมีประโยชน์ในการคัดเลือกออก และจัดหาเพิ่มใหม่นอกจากนี้ สถิติการยืม มีประโยชน์ในการแสดงถึงความต้องการในการใช้หนังสือ และแสดงประสิทธิภาพในการให้บริการของห้องสมุดเป็นอย่างดี

จารุวรรณ ดันวิจิตร(2541) ศึกษาคุณลักษณะของหนังสือทั่วไปที่ไม่มีผู้ใช้งานของห้องสมุดวิทยาเขตบางนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง โดยกำหนดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะตัวอักษร อายุ ภาพประกอบ สำนักพิมพ์ และการมีหรือไม่มีบัตรรายการ และเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของเนื้อหาของหนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ที่ได้รับการจัดหาเข้ามาให้บริการในห้องสมุดวิทยาเขตบางนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ระหว่าง พ.ศ.2533-2537 จำนวน 3,260 ชื่อเรื่อง ผลการวิเคราะห์ พบว่า หนังสือทั่วไปที่ไม่มีผู้ใช้งานมากที่สุด เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศ ส่วนใหญ่เป็นหนังสือหมวด H สังคมศาสตร์ และเป็นหนังสือสาขาสังคมศาสตร์ เมื่อจำแนกตามเนื้อหา มีลักษณะตัวอักษรอ่านง่าย อายุ 10 ปีขึ้นไป ไม่มีภาพประกอบ จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์เอกชน และมีบัตรรายการ นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .01 ระหว่างเนื้อหาของหนังสือทั่วไปที่ไม่มีผู้ใช้งานกับคุณลักษณะของหนังสือ

วรรณุช อุยณกร (2533) ศึกษาลักษณะบางประการของหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีผู้ใช้ในห้องสมุดจอห์น เอฟ. เคนเนดี ผลการวิจัยพบว่า จำนวนหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีผู้ใช้ มีจำนวน 10,409 เล่ม จากจำนวนหนังสือภาษาอังกฤษทั้งหมด 24,177 เล่ม หรือร้อยละ 43.05 ลักษณะบางประการของหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีผู้ใช้ส่วนใหญ่เป็นหนังสือหมวดวิทยาศาสตร์ มีปีพิมพ์อยู่ในช่วงก่อน ค.ศ. 1970 เป็นหนังสือประเภทตำรา และเป็นหนังสือที่จัดหาเข้ามาโดยการได้รับบริจาค สำหรับเหตุผลในการไม่ใช้หนังสือภาษาอังกฤษของอาจารย์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี ได้แก่ อาจารย์มีหนังสือส่วนตัวเพียงพอแก่การศึกษาค้นคว้าแล้ว และเหตุผลของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้แก่ การอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ ทำให้นักศึกษาต้องใช้เวลาในการ

แปลมาก ส่วนเหตุผลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ได้แก่ นักศึกษามักจะค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือภาษาไทยมากกว่าจากหนังสือภาษาอังกฤษ

กาญจนา สุคนธมณี (2533) วิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้เอกสารเพื่อประโยชน์ทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ใช้เอกสารเพื่อการสอนและผลิตผลงานประกอบการสอน เอกสารที่ใช้มากที่สุดคือ หนังสือทั่วทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนังสืออ้างอิง วารสารภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หนังสือพิมพ์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ปัญหาในการใช้พบว่าอาจารย์เกือบทั้งหมดมีปัญหาในระดับน้อย

มาลี เตียงไทย (2534) ศึกษาความต้องการและการใช้สารนิเทศของคณาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์ต้องการสารนิเทศประเภทวิชาการ รายงานการวิจัย และวารสารทางวิชาการมากกว่าประเภทอื่นๆ เนื้อหาของสารนิเทศที่ต้องการคือ สารนิเทศที่มีเนื้อหาเฉพาะสาขาวิชามากที่สุด ความทันสมัยที่ต้องการคือปีพิมพ์ปีล่าสุด และอยู่ระหว่าง 1-5 ปี

ดิษณา โสมพะโยม (2535) ศึกษาการจัดการหาและการใช้หนังสือของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดหาและการใช้หนังสือที่จัดหาในระยะ 3 ปี ตั้งแต่พ.ศ.2529-2531 ของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ผลการศึกษพบว่า หอสมุดจัดหาหนังสือภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาไทย หมวดที่จัดหามากที่สุดคือหมวด Q วิทยาศาสตร์ รองลงไปที่คือหมวด T เทคโนโลยี และจัดหาน้อยที่สุดคือหมวด M คีตกวี หนังสือภาษาไทยที่จัดหามากที่สุดคือ H สังคมศาสตร์ รองลงมาคือ หมวด Q วิทยาศาสตร์ และน้อยที่สุดคือหมวด V นาวิกศาสตร์

ในด้านการใช้ พบว่า มีการใช้หนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ หมวดที่ใช้มากที่สุดคือ H สังคมศาสตร์ รองลงมาคือหมวด Q วิทยาศาสตร์ หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการใช้มากที่สุดคือหมวด Q วิทยาศาสตร์ รองลงมาคือ T เทคโนโลยี และหนังสือที่ต้องการใช้มากที่สุดจะเป็นหนังสือที่มีอายุไม่เกิน 5 ปี

ระเบียบ สุภวีร์ (2540) วิจัยเรื่อง ความต้องการและการใช้สารนิเทศของคณาจารย์มหาวิทยาลัยศิลปากร เพื่อศึกษาการใช้ ความต้องการ และการใช้สารนิเทศด้าน สาขาวิชา รูปแบบ ลักษณะ ภาษา และความทันสมัย ผลการวิจัยพบว่า คณาจารย์ใช้สารนิเทศเพื่อการสอนมากที่สุด โดยเฉพาะสาขามนุษยศาสตร์มากที่สุด รูปแบบที่ใช้มากที่สุดคือสิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือตำรา ลักษณะของสารนิเทศที่ใช้มากที่สุดคือ ภาษาอังกฤษ โดยใช้สารนิเทศปีใหม่ล่าสุด

สมปอง มากแจ้ง (2543) ศึกษาการใช้ทรัพยากรและปัญหาต่างๆในการใช้ห้องสมุดเพื่อการวิจัยและงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ พบว่า ทรัพยากรที่มีการใช้มากที่สุดคือ ตำรา และเอกสารสิ่งพิมพ์ภาษาต่างประเทศ ในด้านปัญหาพบว่า เอกสารสิ่งพิมพ์ที่ต้องการมีปริมาณน้อย และเสนอแนะว่าควรแจ้งรายชื่อทรัพยากรใหม่ๆให้คณาจารย์ทราบ

กรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ (2546) วิเคราะห์การจัดซื้อและการใช้หนังสือ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมุ่งศึกษาวิเคราะห์การจัดซื้อหนังสือภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ ที่จัดซื้อปี พ.ศ. 2543 โดยจำแนกตามประเภทหนังสือ หมวดวิชาตามระบบทศนิยมของดิวอี้ ตลอดจนศึกษาการใช้และไม่ใช้หนังสือที่จัดซื้อปี พ.ศ. 2543 ประเภทหนังสือทั่วไปที่อนุญาตให้ยืมจากสำนักหอสมุดกลาง ในระหว่างเดือนมกราคม 2543 – ธันวาคม 2545 พบว่า มีการจัดซื้อหนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวนชื่อเรื่องมากกว่าภาษาไทย โดยชื่อมากที่สุดในหมวด 300 สังคมศาสตร์ หมวดที่มีการซื้อน้อยที่สุดคือ 200 ศาสนา ในแง่จำนวนการใช้ พบว่ามีการใช้หนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีการใช้มากที่สุดคือ 300 สังคมศาสตร์ ส่วนหนังสือภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีการใช้มากที่สุด คือหมวด 700 ศิลปะ วิจิตรศิลป์ มัณฑนศิลป์ เมื่อพิจารณาถึงอัตราการยืมต่อเรื่องมากที่สุด คือ หมวด 500 วิทยาศาสตร์ธรรมชาติ ส่วนหนังสือภาษาต่างประเทศ คือ หมวดวิชา 700 ศิลปะ วิจิตรศิลป์ และ มัณฑนศิลป์ ส่วนหนังสือที่ไม่มีการใช้ พบว่าเป็นหนังสือภาษาต่างประเทศมากกว่าภาษาไทย หมวดที่ไม่มีการใช้มากที่สุดคือหมวด 300 สังคมศาสตร์

ในด้านการศึกษความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อทรัพยากรห้องสมุด พบงานวิจัย 2 เรื่อง ดังนี้ สุรางค์ วิรุฬห์สิงห์ (2531) ศึกษาความพึงพอใจของอาจารย์และนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อทรัพยากรห้องสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา ในด้านความเพียงพอ ความทันสมัย และการใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์และนิสิตมีความพึงพอใจต่อทรัพยากรห้องสมุดในด้านความเพียงพอ ความทันสมัย และการใช้ประโยชน์ในการสอนรายวิชาต่างๆ ในระดับปานกลางและน้อย และมีความพึงพอใจต่อประเภททรัพยากรในด้านความเพียงพอ ความทันสมัย และการใช้ประโยชน์การเรียนการสอนโดยรวมในระดับน้อย โดยมีความพึงพอใจต่อสิ่งพิมพ์ประเภท หนังสือภาษาไทย หนังสืออ้างอิงภาษาไทย วารสารภาษาไทย และสิ่งพิมพ์รัฐบาลในระดับปานกลาง ที่เหลือนอกจากนี้ มีความพึงพอใจระดับน้อย

วิภาวรรณ ปลัดคุณ (2545) ศึกษาความพึงพอใจของคณาจารย์ต่อการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศของห้องสมุดของสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ พบว่าคณาจารย์มีความพึงพอใจต่อการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศของห้องสมุดในระดับปานกลาง และมีความเห็นว่าทรัพยากรที่จัดให้บริการทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศยังมีน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้

ในต่างประเทศ มีข้อสรุปงานวิจัยที่ศึกษาถึงการใช้อัฒนธรรมสารสนเทศ ดังนี้
(Broadus, 1981: 317-324)

1. ห้องสมุดมหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ มีหนังสือจำนวนมากที่ไม่มีการยืมหนังสือออกเลยเป็นเวลาหลายปี และมีสถิติการยืมออกอยู่ในระดับต่ำ
2. การยืมหนังสือและวัสดุของห้องสมุดภายในห้องสมุด และการยืมออกมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ทั้งในด้านจำนวนและเนื้อหา
3. การศึกษาทรัพยากรห้องสมุดในอดีตสามารถทำนายการใช้และความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดในอนาคตได้ สามารถใช้เป็นเครื่องช่วยตัดสินใจว่าทรัพยากรรายการใดที่ควรคัดเลือกออก และรายการใดควรจัดเก็บให้บริการ
4. ค่าเฉลี่ยของการยืมจะลดลงตามอายุของทรัพยากรห้องสมุดนั้นๆ หรือ หนังสือที่จัดหาใหม่จะมีการยืมบ่อยกว่าหนังสือเก่า
5. ผู้ใช้มักใช้ทรัพยากรห้องสมุดที่เป็นภาษาของตนมากกว่าภาษาต่างประเทศ

การประเมินทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

งานวิจัยที่ศึกษาทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรหรือที่เกี่ยวข้อง ของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปรากฏในงานวิจัยของ อาจารย์ พงศ์ศรีวัฒน์ บานชื่น ทองพันชั่ง อมรา อิศระชาญพานิช และ นवलละออ จุลพุปสาสน์ ดังนี้

อาจารย์ พงศ์ศรีวัฒน์ (2521) ทำการสำรวจ Collection ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ของการสำรวจว่ามีการยืมหนังสือในแต่ละหมวดมากน้อยเพียงใด เป็นหนังสือที่ได้จากการซื้อหรือบริจาค การสำรวจจากตัวทรัพยากรคือหนังสือที่ได้รับการลงทะเบียนในช่วงปี 2512-2521 โดยใช้บัตรบันทึกข้อมูล และบัตรยืมที่อยู่ท้ายเล่มของหนังสือ ทำการบันทึกจำนวนการยืม โดยกำหนด หากมีการยืม 1-5 ครั้ง ถือว่ามีการใช้น้อย 6-10 ครั้ง มีการใช้ปานกลาง 11 ครั้งขึ้นไป มีการใช้มาก และบันทึกปีที่จัดหา ประเภทการจัดหา และนำไปจำแนกตามปริมาณการยืม โดยแยกตามหมวดหมู่ของหนังสืออีกครั้ง ผลการสำรวจพบว่า หนังสือที่สำรวจในแต่ละหมวดเป็นหนังสือที่ได้จากการจัดซื้อและบริจาคในจำนวนที่ใกล้เคียงกัน และพบว่าหนังสือภาษาไทยมีการจัดหามากในหมวด 300 สังคมศาสตร์ จัดหาน้อยที่สุดในหมวด 400 ภาษาศาสตร์ ส่วนหนังสือต่างประเทศ มีการจัดหามากที่สุดในหมวด 500 วิทยาศาสตร์ และน้อยที่สุดในหมวด 200 ในด้านการยืมหนังสือพบดังนี้

หนังสือที่ลงทะเบียนก่อนปี 2512 มีการขี้มมากในทุกหมวด
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2512 มีการขี้มมากทุกหมวด ยกเว้น หมวด 200
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2513 มีการขี้มมากทุกหมวด
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2514 มีการขี้มมากทุกหมวด ยกเว้น หมวด 000
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2515 มีการขี้มมากทุกหมวด
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2516 มีการขี้มมากในทุกหมวด
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2518 มีการขี้มมากใน หมวด 100 300 400 -800
ขี้มปานกลางในหมวด 000 200 900
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2519 มีการขี้มปานกลางในหมวด 200 700 800 900
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2520 มีการขี้มปานกลางในหมวด 300 400 600 800 900
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2521 มีการขี้มในหมวด 900 นอกนั้นอยู่ในชั้นขี้มน้อย
และไม่มีสถิติการขี้ม

หนังสือต่างประเทศ พบผลการใช้ดังนี้

หนังสือที่ลงทะเบียนก่อนปี 2512 มีการขี้มมากในหมวด 400 500 หมวดอื่นปานกลาง
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2512 มีการขี้มมากในหมวด 400 หมวดอื่นปานกลาง
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2513 มีการขี้มมากในหมวด 400 500 ขี้มปานกลางในหมวด 000
100 600 700 900
มีการขี้มน้อยในหมวด 200 300 800
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2514 มีการขี้มมากในหมวด 400 500
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2515 มีการขี้มมากในหมวด 400 500
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2516 ไม่มีการขี้มมาก
ขี้มปานกลางในหมวด 400 500 600 700 800
มีการขี้มน้อยในหมวด 000 100 200 300 400
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2517 ไม่มีการขี้มมาก
มีการขี้มปานกลางในหมวด 400 500 700
มีการขี้มน้อยในหมวด 000 100-300 600 800 900
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2518 มีการขี้มปานกลางใน หมวด 400 500 700
ขี้มน้อยในหมวด 000 100 200 300 600 800 900
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2519 มีการขี้มน้อยทุกหมวด
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2520 มีการขี้มน้อยทุกหมวด
หนังสือที่ลงทะเบียนในปี 2521 มีการขี้มน้อยทุกหมวด

บานชื่น ทองพันชั่ง (2536) วิจัยการใช้บริการห้องสมุดของนักศึกษาบัณฑิตศึกษาภาคพิเศษ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า มีหนังสือน้อย ไม่เพียงพอ สภาพเก่า

นวลระออ จุลพูนสาสน์ (2542) วิจัยเรื่อง การใช้บริการห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุดคณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในส่วนของทรัพยากรสารสนเทศ มีการใช้โดยเฉลี่ยในระดับปานกลางเป็นอันดับแรก คือ หนังสือตำราภาษาอังกฤษ สาเหตุที่ไม่เคยใช้ทรัพยากรบางประเภท คือ เห็นว่ายังไม่มีความจำเป็นต้องใช้ และมีความเห็นว่าความเพียงพอของทรัพยากรอยู่ในระดับปานกลาง และต้องการทรัพยากรสารสนเทศที่มีความทันสมัยมากที่สุดไม่เกิน 3 ปีที่ผ่านมา

อมรา อิศระชาญพานิช และ อัมภา บุญยชิด (2545) วิจัยเรื่อง ความต้องการใช้บริการและทรัพยากรของผู้ใช้ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านความต้องการทรัพยากรสารสนเทศ พบว่า ผู้ใช้ต้องการหนังสือทั่วไปภาษาไทย และภาษาต่างประเทศสูงสุด ในด้านปัญหาการใช้ทรัพยากรสารสนเทศผู้ใช้เห็นว่าประเภททรัพยากรที่ห้องสมุดจัดบริการมีจำนวนน้อย ไม่เพียงพอต่อความต้องการ โดยเฉพาะหนังสือทั่วไปภาษาไทยและต่างประเทศ

ข้อมูลพื้นฐานของการบริการยืม-คืนสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ในปี พ.ศ. 2545 ห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีสิ่งพิมพ์ทุกประเภทที่ปรากฏในฐานข้อมูลทั้งสิ้น 321,774 เล่ม ในจำนวนนี้เป็นหนังสือทั่วไปภาษาไทย จำนวน 29,683 เล่ม หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ จำนวน 54,312 เล่ม รวมเป็นหนังสือทั่วไปทั้งสิ้น 83,995 เล่ม จำนวนผู้ใช้ห้องสมุดเฉลี่ยวันละประมาณสามพันคน

ห้องสมุดกลาง ให้บริการยืมหนังสือทั่วไปแก่ อาจารย์ ข้าราชการ บุคลากร นักศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และบัณฑิตศึกษา ตลอดจนสมาชิกบุคคลภายนอกที่เคาน์เตอร์ยืม-คืนเพียงแห่งเดียว และผู้ยืมสามารถนำหนังสือที่ยังไม่เกินกำหนด ไปยืมต่อที่ห้องสมุดใดๆ ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่ใช้ระบบยืมคืนอัตโนมัติได้เช่นเดียวกัน ระบบอัตโนมัติใช้ยืม-คืนหนังสือที่สำนักหอสมุดได้แก่ระบบ INNOPAC ของบริษัท Innovative ซึ่งเริ่มใช้ที่ห้องสมุดกลางตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2539 และมีการขยายไปยังห้องสมุดคณะในปี พ.ศ. 2541 ผู้ใช้ที่ต้องการยืมหนังสือต้องนำบัตรสมาชิก หากเป็นนักศึกษา ได้แก่ บัตรนักศึกษา พร้อมหนังสือให้เจ้าหน้าที่สแกน และประทับวันกำหนดส่ง ซึ่งแสดงระยะเวลาตามประเภทของสมาชิก และประเภทสิ่งพิมพ์ที่ได้กำหนดไว้ในระบบ ดังตาราง

ตาราง 2.3 สถิติการยืมของสมาชิกประเภทต่างๆ

ประเภทสิ่งพิมพ์ ประเภทสมาชิก	หนังสือทั่วไป/สิ่งพิมพ์รัฐบาล		วิทยานิพนธ์/รายงาน		จำนวนรวมที่ยืมได้ สูงสุดในแต่ละครั้ง
	เล่ม	จำนวนวัน	เล่ม	จำนวนวัน	
นักศึกษาปริญญาตรี	10	7	3	7	10 เล่ม
นักศึกษามัธยมศึกษา	15	14	3	7	15 เล่ม
ข้าราชการ/พนักงาน สายสอน /บริการวิชาการ	30	1 ภาค การศึกษา	3	7	30 เล่ม
ข้าราชการ/พนักงาน/ ลูกจ้างสายบริหาร/ ผู้ช่วยนักวิจัย	15	14	3	7	15 เล่ม
สมาชิกบุคคลภายนอก	5	7	3	7	5 เล่ม
สมาชิก Pulinet	3	7	3	7	3 เล่ม

จากตาราง 2.3 เห็นได้ว่า สิ่งพิมพ์ประเภทวิทยานิพนธ์ สิ่งพิมพ์รัฐบาล และหนังสือประเภทบันเทิง จะกำหนดจำนวนวันที่ยืมได้น้อยกว่าหนังสือวิชาการทั่วไป และสมาชิกประเภทบุคคลภายนอกสามารถยืมหนังสือได้ 5เล่ม/สัปดาห์ โดยมีสิทธิยืมได้เฉพาะที่ห้องสมุดกลางเท่านั้น

ตาราง 2.4 สถิติการยืมทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดกลางในปีงบประมาณ 2546-2548

จำนวนตามประเภทผู้ยืม

ประเภทสมาชิก	ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548	
	จำนวน เล่ม	ร้อยละ	จำนวน เล่ม	ร้อยละ	จำนวน เล่ม	ร้อยละ
นักศึกษาปริญญาตรี	176193	61.75	152535	60.00	130208	60.78
นักศึกษามัธยมศึกษา	77392	27.12	69297	27.29	57340	26.77
ข้าราชการ/พนักงานสายสอน	9962	3.50	9986	3.93	7920	3.70
ข้าราชการ/พนักงานสายบริการวิชาการ	11178	3.92	9495	37.34	7659	3.58
ข้าราชการ/พนักงานสายบริหาร	4741	1.66	5027	1.98	4585	2.14
ลูกจ้าง	1068	0.37	940	0.37	892	0.42
สมาชิกบุคคลภายนอก	3881	1.36	4779	1.88	4149	1.94
อื่นๆ	940	0.33	2166	0.85	1646	0.68
รวม	285346	100.00	254225	100.00	214217	100.00

จากตาราง 2.4 พบว่า กลุ่มผู้ใช้ที่ยืมทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดกลางมากที่สุดตลอดระยะเวลา 3 ปี คือ พ.ศ.2546- 2548 ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) รองลงไป ได้แก่ นักศึกษามัธยมศึกษา (ร้อยละ 26 ขึ้นไป) และกลุ่มข้าราชการสายสอน ใกล้เคียงกับกลุ่มให้บริการทางวิชาการ (ร้อยละ 3.5 ขึ้นไป)

เมื่อดูรายละเอียดของการยืมหนังสือในปีงบประมาณ 2546-2548 โดยจำแนกตามประเภทผู้ยืม ทำให้เห็นได้ว่าผู้ยืม ได้แก่ ประชากรส่วนใหญ่ของมหาวิทยาลัย คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยยืมหนังสือทั่วไปเป็นส่วนใหญ่ รองลงไป ได้แก่ นักศึกษามัธยมศึกษา และ ข้าราชการ อาจารย์ อย่างไรก็ตาม สถิติที่แสดงนี้ คงต้องพิจารณาถึงปัจจัยอื่นที่เข้ามาเกี่ยวข้อง นั่นคือ สัดส่วนปริมาณประชากรระเบียบการยืม ซึ่งกำหนดให้นักศึกษามัธยมศึกษาปริญญาตรียืมหนังสือได้ครั้งละ 10 เล่ม/ 7 วัน ในขณะที่นักศึกษามัธยมศึกษาได้ 15 เล่ม/ 2 สัปดาห์ และ อาจารย์ ข้าราชการ นักวิจัย ยืมได้ 30 เล่ม/ภาคการศึกษา ทำให้การหมุนเวียนการยืมของกลุ่มหลังน่าจะมีย่อยกว่ากลุ่มแรก

เมื่อ พิจารณาประเภทสิ่งพิมพ์ที่มีการยืมออกของห้องสมุดกลาง ระหว่างปี พ.ศ. 2546-2548 จากการเก็บสถิติการยืมในระบบยืม-คืนอัตโนมัติ INNOPAC พบว่า หนังสือทั่วไปเป็น สิ่งพิมพ์ที่มีการยืมจำนวนมากที่สุด (ประมาณร้อยละ 67) รองลงไป ได้แก่ สิ่งพิมพ์รัฐบาล (ประมาณร้อยละ 9) วิทยานิพนธ์ภาคเหนือ (ประมาณร้อยละ 7) และกลุ่มสิ่งพิมพ์ประเภทนวนิยาย เรื่องสั้น หนังสือได้รับรางวัล หนังสือตำรอง (มีการยืมประมาณร้อยละ 6 ขึ้นไป) และสิ่งพิมพ์ภาคเหนือ (ประมาณร้อยละ 5) รายละเอียด ดังตาราง

ตาราง 2.5 สถิติการยืมในปีพ.ศ. 2546-2548 จำแนกตามประเภทสิ่งพิมพ์

ประเภทสิ่งพิมพ์	ปี 2546		ปี 2547		ปี 2548*	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือทั่วไป	192541	67.47	170857	67.21	150736	70.37
สิ่งพิมพ์รัฐบาล	27887	9.77	24580	9.67	20881	9.75
สิ่งพิมพ์ภาคเหนือ	25457	5.42	13755	5.41	12101	5.65
วิทยานิพนธ์/รายงาน	10294	3.61	9348	3.68	6967	3.25
วิทยานิพนธ์ภาคเหนือ	20697	7.25	19844	7.81	10415	4.86
นวนิยาย เรื่องสั้น อื่นๆ	17799	6.24	15292	6.01	12880	6.01
สื่อโสตทัศนวัสดุ	671	1.03	549	0.22	237	0.11
รวม	285346	100.00	254225	100.00	214217	100.00

*ข้อมูลนับถึงวันที่ 20 ธันวาคม 2548

จากข้อมูลที่ศึกษามาเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าผู้ใช้บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศส่วนใหญ่ของ
สำนักหอสมุดเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยมีการยืมหนังสือทั่วไปมากที่สุด ซึ่งในงานวิจัยนี้
จะได้ทำการศึกษารายละเอียดการยืม จำแนกตามหมวดหมู่ปี จำนวนของสิ่งพิมพ์ ตลอดจนศึกษา
ความต้องการใช้ และการยืมหนังสือของผู้ใช้โดยละเอียดต่อไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสำรวจการยอมรับและความต้องการใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ใช้ระเบียบการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาการยอมรับพยากรณ์ประเภทหนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลางตั้งแต่ปี พ.ศ.2539-2545
2. ศึกษาความต้องการใช้หนังสือทั่วไปของผู้ใช้ห้องสมุดกลางปี พ.ศ. 2546-2547
3. ศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป

วิธีดำเนินการวิจัยมีดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าเพื่อรวบรวมข้อมูล
2. การกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย
3. การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย
4. การรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในแต่ละขั้นตอนมีรายละเอียด ดังนี้

1. การรวบรวมข้อมูล

ศึกษา ค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ หนังสือ บทความ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอิเล็กทรอนิกส์อื่น ๆ ที่มีเนื้อหา หรือคำสำคัญเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากร การใช้หนังสือ การประเมินทรัพยากร การจัดหา ความต้องการทรัพยากรของผู้ใช้ ความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากรจากห้องสมุด ตลอดจนปัญหาในการใช้ทรัพยากร ซึ่งเป็นเอกสารทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัย การทบทวนวรรณกรรม และการสร้างแบบสอบถาม

2. การกำหนดกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งได้ 2 ประเภท คือ

- 2.1 หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ที่มีให้บริการในระบบห้องสมุดอัตโนมัติ นับถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2545 จำนวน 84089 รายการ จำแนกตามหมวดหมู่ของคิวอี้ โดยการสร้างรายการ (Create Lists) ตามหมวดหมู่ ด้วยวิธีการดังนี้

- จากคำสั่งในระบบ INNOPAC ทำการเลือกคำสั่ง Management System
- เลือก ฟังก์ชัน Creat List
- เลือกประเภทของระเบียบรายการสิ่งพิมพ์ (Item Record)

กำหนดกฎวิธีการสืบค้นด้วยกฎวิธี ดังนี้

Ptype=0 and Location=cmu and la=th and creat until 30-09-02 and call no between xxx-xxx.x* (เลขหมู่เปลี่ยนไปเมื่อทำการสร้างรายการครั้งต่อไปที่เลขหมู่ต่างกัน)

คำอธิบาย

Ptype=0 หมายถึง เลือกหนังสือประเภทหนังสือทั่วไป (0 เป็นรหัสที่ใช้ในระบบห้องสมุดอัตโนมัติของสำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีค่าแทนประเภทหนังสือวิชาการทั่วไป)

Location=cmu หมายถึง หนังสือที่ให้บริการของห้องสมุดกลางเท่านั้น

La=th หมายถึง เลือกเฉพาะหนังสือภาษาไทย หากเป็นภาษาอังกฤษจะใช้ La=en
Creat until 30-09-02 หมายถึง เป็นหนังสือที่ได้รับการสร้างระเบียบนับถึงวันที่ 30 กันยายน 2545

Call no between xxx-xxx.x* หมายถึง เป็นหนังสือที่มีเลขหมู่ระหว่างเลขที่กำหนด เช่น ต้องการทราบจำนวนหนังสือทั่วไป หมวด 000 ให้ใช้ 000-099.9*

ในการ Create Lists นี้ จะต้องทำทั้งสิ้น 20 ครั้ง เพื่อให้ครบตามเลขหมู่ทั้งหมด เมื่อทำการตามขั้นตอนข้างต้นสิ้นสุด จะได้ข้อมูลประชากรทั้งสิ้น ดังนี้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved

ตารางที่ 3.1 จำนวนหนังสือทั่วไป จำแนกตามหมวดหมู่

เลขหมู่	ความหมายของหมวด	จำนวนรวม/เล่ม	ร้อยละ	ลำดับที่
000 - 099	เบ็ดเตล็ดทั่วไปคอมพิวเตอร์	6,720	7.99	5
100 - 199	ปรัชญา จิตวิทยา	2,782	3.31	8
200 - 299	ศาสนา	4,769	5.67	7
300 - 399	สังคมศาสตร์	22,503	26.76	1
400 - 499	ภาษาศาสตร์	2,362	2.81	10
500 - 599	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	10,638	12.65	3
600 - 699	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	16,158	19.22	2
700 - 799	ศิลปะและนันทนาการ	2,666	3.17	9
800 - 899	วรรณคดี	5,556	6.61	6
900 - 999	ประวัติศาสตร์	9,935	11.81	4
	รวมทั้งสิ้น	84,089	100	-

2.2 กลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ห้องสมุดกลาง ได้แก่ ผู้ใช้ทุกประเภท คือ นักศึกษาปริญญาตรี นักศึกษาบัณฑิต ข้าราชการ (อาจารย์ บุคลากรสาย ช ค) สมาชิกบุคคลภายนอก ที่มีสิทธิยืมสิ่งพิมพ์ของห้องสมุดกลาง จำนวน 600 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างในระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2546 – กรกฎาคม พ.ศ. 2547 โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือสอบถามในประเด็นการใช้ ความต้องการใช้ ความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากร ปัญหาและอุปสรรคในการใช้ทรัพยากรประเภทหนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีต่อการจัดหาและให้บริการทรัพยากรสารสนเทศ

3. การสร้างและทดสอบเครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือสำหรับรวบรวมข้อมูล คือ ตารางเก็บข้อมูล และแบบสอบถาม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 ตารางเก็บข้อมูล เป็นตารางที่ออกแบบบนโปรแกรม Access สำหรับรับข้อมูลที่โอนมาจากโปรแกรมห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC ที่ทำการสร้างรายการไว้ในข้อที่ 2.1 เพื่อเก็บข้อมูลหนังสือทั่วไป จำแนกตามภาษาของสิ่งพิมพ์เป็นหลักแล้วจึงแจกแจงข้อมูลรายหมวดใหญ่ตามจำนวนการยืม การยืมต่อ จำนวนฉบับ และจำนวนปีพิมพ์ของหนังสือทั่วไปที่มีให้บริการที่ห้องสมุดกลาง

1.2 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 6 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับ สถานภาพ วุฒิทางการศึกษา หน่วยงานที่สังกัด

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับ เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงหนังสือทั่วไป ประเภททรัพยากรที่ใช้ เหตุผลที่ไม่เลือกใช้หนังสือทั่วไป

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หนังสือทั่วไปหมวดต่างๆ

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการใช้ทรัพยากรหนังสือทั่วไป

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากรหนังสือทั่วไป

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้สิ่งหนังสือทั่วไป

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับทรัพยากรของห้องสมุดกลาง (ถ้ามี) เป็น

คำถามปลายเปิดสำหรับผู้ตอบเพิ่มเติม

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยได้นำตารางการเก็บข้อมูลหนังสือไปทดสอบการโอนข้อมูลจากระบบ INNOPAC พบปัญหาความไม่สมบูรณ์ของข้อมูลหลายประการ เช่น

- ข้อมูลคิบบไม่สมบูรณ์ เช่น ข้อมูลปีพิมพ์ของหนังสือ ที่ไม่ระบุไว้ หรือระบุไว้มากกว่า 1 ปี จึงต้องทำการเพิ่มตารางเป็น ไม่ปรากฏปีพิมพ์ และเลือกปีพิมพ์ล่าสุดสำหรับข้อมูลปีที่มีมากกว่าหนึ่ง

- ข้อมูลคิบบของเลขเรียกหนังสือไม่สมบูรณ์ จึงทำการคัดออก 94 รายการ รวมมีประชากรเหลือทั้งสิ้น 83,995 รายการ (จาก 84,089)

เมื่อปรับตารางเก็บข้อมูลได้เหมาะสมแล้ว จึงทำการ โอนข้อมูลอีกครั้งด้วยคำสั่งในโปรแกรม INNOPAC ดังนี้

1) ทำการ โอนข้อมูลที่ี้จากการสร้างรายการในโปรแกรม INNOPAC จากตัวโปรแกรม INNOPAC ไปยังโปรแกรม Access โดยใช้คำสั่ง

```
u> output user selectd format
```

```
c> create a new file for output
```

เมื่อปรากฏ Record Format ให้ใส่เขตข้อมูลที่ต้องการจะส่งออก

2) ข้อมูลที่โอนจะ ไปปรากฏที่โปรแกรม Access ตามเขตข้อมูลที่กำหนด ซึ่งสามารถนำไป ทำตารางข้อมูลและคำนวณ และแสดงผลในบทที่ 4 ตอนที่ 1 ต่อไป

4.2 แบบสอบถามความเห็นของผู้ใช้ห้องสมุด โดยการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 600 ชุด โดยการแจกแบบสอบถามแก่ผู้รับบริการอื่น - คินที่ห้องสมุดกลางระหว่างเดือน กันยายน 2546 – กรกฎาคม 2547 ได้รับกลับคืน 485 ชุด หรือร้อยละ 80.83

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 ข้อมูลที่ได้จาก 4.1 หรือข้อมูลหนังสือทั่วไปจากระบบ INNOPAC เป็นข้อมูลเกี่ยวกับ จำนวนหนังสือที่มีการยืม และไม่มีการยืม การยืมต่อ จำนวนฉบับที่ห้องสมุดจัดหา และปีพิมพ์ของเอกสาร ใช้วิธีการแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ในส่วนที่เกี่ยวกับการให้ค่าช่วงความถี่ของหนังสือที่ถูกยืม ในระหว่างปี 2539-2545 กำหนดดังนี้

- มีการยืมระหว่าง 1-20 ครั้ง หมายถึง มีการใช้น้อยมาก (ค่าเฉลี่ย 1-4 ครั้ง/ปี)
- มีการยืมระหว่าง 21-40 ครั้ง หมายถึง มีการใช้ค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ย 4-8 ครั้ง/ปี)
- มีการยืมระหว่าง 41- 60 ครั้ง หมายถึง มีการใช้ปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 9-12 ครั้ง/ปี)
- มีการยืมระหว่าง 61-80 ครั้ง หมายถึง มีการใช้ค่อนข้างมาก(ค่าเฉลี่ย 13-16 ครั้ง/ปี)
- มีการยืมระหว่าง 81-100 ครั้ง หมายถึง มีการใช้มาก (ค่าเฉลี่ย 17 -20 ครั้ง/ปี)
- มีการยืมระหว่าง 100 ครั้งขึ้นไป หมายถึง การใช้มากที่สุด (ค่าเฉลี่ย20 ครั้งขึ้นไป/ปี)

5.2 ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบความสมบูรณ์และนำเสนอในบทที่ 4 ใช้วิธีแจกแจงความถี่ จำนวนค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางด้านสังคมศาสตร์ (SPSS for Window) เพื่อคำนวณหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.4 เกณฑ์การให้นำหนักคะแนนคำตอบ จากคำถามชนิดประเมินค่า ในตอนที่ 2, 3,

4 ผู้วิจัยได้ให้คะแนนประเมินค่าโดยใช้เกณฑ์ของลิเกิร์ต (Likert scale) ดังนี้

ระดับมากที่สุด ให้คะแนน = 5

ระดับมาก ให้คะแนน = 4

ระดับปานกลาง ให้คะแนน = 3

ระดับน้อย ให้คะแนน = 2

ระดับน้อยที่สุด ให้คะแนน = 1

เมื่อนำคำตอบมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยโดยใช้สูตร $X = \frac{Efx}{N}$ มีความหมายของสัญลักษณ์ดังนี้

X = ค่าเฉลี่ยน้ำหนักคำตอบ N

Efx = คะแนนที่กำหนดตามสเกล

N = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละข้อคำถาม

เมื่อได้ผลลัพธ์ที่เป็นค่าเฉลี่ย นำมาแปลความหมายได้ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.50 – 5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.50 – 4.49 หมายถึง ระดับมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.50 – 3.49 หมายถึง ระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.50 – 2.49 หมายถึง ระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 – 1.49 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในบทที่ 4 ในรูปตารางและความเรียงประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล

5.5 นำแบบสอบถามที่สร้างไปทดสอบกับผู้ใช้ห้องสมุดคณะมนุษยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ แพทยศาสตร์ และสัตวแพทยศาสตร์ ซึ่งกำหนดให้เป็นตัวแทนประชากรกลุ่มตามสาขาวิชา ได้แก่ สาขา มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ และสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี แห่งละ 10 ชุด แล้วนำมารับคำถามเพื่อความชัดเจนอีกครั้ง หลังจากนั้นจึงนำมาใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

5.6 แจกสอบถามชุดที่ปรับปรุงแล้วแก่สมาชิกที่ใช้บริการยืม-คืน ที่ห้องสมุดกลางทั้งในเวลา
ราชการ นอกเวลาราชการ และวันเสาร์- อาทิตย์ที่ห้องสมุดเปิดทำการในระหว่างเดือน กันยายน
2546 ถึง กรกฎาคม 2547 ทำการแจกแบบสอบถามทั้งสิ้น 600 ชุด ได้กลับคืนมาทั้งสิ้น 485 ชุด คิด
เป็นร้อยละ 80.83 ดังตาราง

ตารางที่ 3.2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง	แบบสอบถามที่รับคืน	ร้อยละ
นักศึกษาปริญญาตรี	204	42.06
นักศึกษามัธยมศึกษา	128	26.40
บุคลากรสาย ก	61	12.58
บุคลากร สาย ข	32	6.60
บุคลากรอื่นๆ ค	22	4.53
บุคคลภายนอก	38	7.83
รวมทั้งสิ้น	485	80.83

5.7 นำมาวิเคราะห์ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ (SPSS for Window)
ผลการวิเคราะห์ดังปรากฏในบทต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการสำรวจการยืมและความต้องการใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลสองส่วนคือ ส่วนแรก ได้แก่ข้อมูลที่ปรากฏในฐานะข้อมูลบรรณานุกรมสิ่งพิมพ์(หนังสือทั่วไป)ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ นับจากปี พ.ศ. 2539 – พ.ศ. 2545 จำนวน 84,098 รายการ แต่ตัดบางระเบียบข้อมูลออกบางส่วนเนื่องจากความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล จำนวน 97 รายการ ประชากรที่นำมาวิเคราะห์จึงเหลือจำนวน 83,995 รายการ ข้อมูลส่วนที่สองรวบรวมจากแบบสอบถาม จำนวน 600 ฉบับ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ (SPSS- Window) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในรูปแบบตาราง รายละเอียดและลำดับการนำเสนอ มีดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือทั่วไป นำเสนอ ดังนี้

ปริมาณหนังสือ จำแนกตามภาษา การยืม การไม่ยืม การยืมต่อ และปีพิมพ์ของหนังสือ
จำแนกตามหมวดใหญ่

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม นำเสนอตามหัวข้อ ดังนี้

2.1 สถานภาพ วุฒิทางการศึกษา

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงหนังสือทั่วไป ปริมาณการยืม

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรหนังสือทั่วไป

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการทรัพยากรหนังสือทั่วไป

ตอนที่ 5 ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากรหนังสือทั่วไป

ตอนที่ 6 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดกลาง

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับหนังสือทั่วไป

1.1 หนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทยและต่างประเทศของห้องสมุดกลาง ปี พ.ศ. 2545

ตารางที่ 4.1 จำนวนหนังสือทั่วไปจำแนกตามหมวดใหญ่

เลขหมู่	เนื้อหาของหมวด	จำนวนรวม/เล่ม	ร้อยละ	ลำดับที่
000 - 099	เบ็ดเตล็ดทั่วไปคอมพิวเตอร์	6,720	7.99	5
100 - 199	ปรัชญา จิตวิทยา	2,782	3.31	8
200 - 299	ศาสนา	4,769	5.67	7
300 - 399	สังคมศาสตร์	22,503	26.76	1
400 - 499	ภาษาศาสตร์	2,362	2.81	10
500 - 599	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	10,638	12.65	3
600 - 699	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	16,158	19.22	2
700 - 799	ศิลปะและนันทนาการ	2,666	3.17	9
800 - 899	วรรณคดี	5,556	6.61	6
900 - 999	ประวัติศาสตร์	9,935	11.81	4
รวมทั้งสิ้น		84,089	100	-

จากตารางที่ 4.1 เห็นได้ว่าปริมาณหนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีจำนวนตามลำดับจากมากไปน้อย ดังหมวดต่อไปนี้

ลำดับ 1 ได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 26.76)

ลำดับ 2 ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 19.22)

ลำดับ 3 ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 12.65)

ลำดับ 4 ได้แก่ หมวด 900 ประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 11.81)

ลำดับ 5 ได้แก่ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 7.99)

ลำดับ 6 ได้แก่ หมวด 800 วรรณคดี (ร้อยละ 6.61)

ลำดับ 7 ได้แก่ หมวด 200 ศาสนา (ร้อยละ 5.67)

ลำดับ 8 ได้แก่ หมวด 100 ปรัชญา จิตวิทยา (ร้อยละ 3.31)

ลำดับ 9 ได้แก่ หมวด 700 ศิลปะ นันทนาการ (ร้อยละ 3.17)

ลำดับน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 2.81)

1.2 การยืมหนังสือทั่วไป จำแนกตามภาษา

ตารางที่ 4.2 จำนวนหนังสือทั่วไปที่มีการยืม ระหว่างปี พ.ศ. 2539-2545 จำแนกตามภาษาของสิ่งพิมพ์

หมวด	เรื่อง	ภาษาไทย		ภาษาต่างประเทศ		รวม	
		จำนวนเล่ม	ร้อยละ	จำนวนเล่ม	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
000	ความรู้ทั่วไป	3379	11.38	872	3.65	4251	8.78
100	ปรัชญา จิตวิทยา	694	2.39	1098	4.61	1792	3.70
200	ศาสนา	2593	8.73	508	2.13	3101	6.41
300	สังคมศาสตร์	5802	19.55	5377	22.56	11179	23.10
400	ภาษาศาสตร์	709	2.39	1069	4.48	1778	3.67
500	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	1066	3.60	5374	22.55	6440	13.31
600	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	4796	16.18	4995	20.95	9791	20.23
700	ศิลปะ นันทนาการ	1028	3.46	903	3.79	1931	3.99
800	วรรณคดี	1547	5.21	1514	6.35	3061	6.32
900	ประวัติศาสตร์	2952	9.94	2122	8.90	5074	10.48
รวม		24566	50.76	23832	49.24	48398	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2539-2545 มีการยืมหนังสือทั่วไป ภาษาไทยมากกว่าภาษาอังกฤษร้อยละใกล้เคียงกันคือ ภาษาไทย มีการยืมร้อยละ 50.76 ภาษาต่างประเทศ มีการยืมร้อยละ 49.24 สำหรับหนังสือทั่วไปภาษาไทย หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่หมวดสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 19.55) รองลงไป ได้แก่ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 16.18) และ หมวดความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 11.38) ส่วนหนังสือทั่วไป ภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่หมวดสังคมศาสตร์เช่นเดียวกัน (ร้อยละ 22.56) รองลงไป ได้แก่หมวดวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 22.55) และ หมวดวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.95) หมวดประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 8.90)

เมื่อเปรียบเทียบภาษาของสิ่งพิมพ์ พบว่า หนังสือภาษาต่างประเทศมีการยืมมากกว่าภาษาไทย ในหมวด 500 วิทยาศาสตร์ 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 100 ปรัชญา จิตวิทยา และ 400 ภาษาศาสตร์ หมวดที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 3.67) หมวด 100 ปรัชญา จิตวิทยา (ร้อยละ 3.70) และหมวด 700 ศิลปะ นันทนาการ (ร้อยละ 3.99)

1.3 การยืมหนังสือทั่วไปภาษาไทย จำแนกตามปีพิมพ์

ตารางที่ 4.3 จำนวนการยืมหนังสือทั่วไปภาษาไทย (หมวดใหญ่) จำแนกตามปีพิมพ์

หมวด	เนื้อหา	ปีพิมพ์					รวม
		<2510 N ร้อยละ	2510-19 N ร้อยละ	2520-29 N ร้อยละ	2530-39 N ร้อยละ	2540- N ร้อยละ	
000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป	127 3.18	379 9.50	606 15.20	1931 48.43	944 23.67	3987 100
100	ปรัชญา จิตวิทยา	23 3.56	145 22.48	206 31.94	172 26.66	99 15.35	645 100
200	ศาสนา	290 9.10	614 19.25	607 19.03	1187 37.22	492 15.42	3189 100
300	สังคมศาสตร์	331 5.52	1180 19.67	1847 30.80	2098 34.98	541 9.02	5997 100
400	ภาษาศาสตร์	34 4.54	90 12.03	245 32.75	253 33.82	126 16.84	748 100
500	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	37 3.47	212 19.91	450 42.25	260 24.41	106 9.95	1065 100
600	วิทยาศาสตร์ ประยุกต์	87 1.78	375 7.67	1692 34.60	2099 42.92	637 13.03	4890 100
700	ศิลปะ และ นันทนาการ	60 5.87	152 14.87	307 30.04	378 36.98	125 12.23	1022 100
800	วรรณคดี	315 16.99	470 25.35	532 28.69	423 22.81	114 6.15	1854 100
900	ประวัติศาสตร์และ ภูมิศาสตร์	458 13.41	775 22.71	821 24.05	993 29.09	366 10.72	3413 100
	รวมทั้งสิ้น	1762 6.57	4392 16.38	7313 27.28	9794 36.53	3550 13.24	26807 100

เมื่อจำแนกตามปีพิมพ์ พบว่าในช่วงปี พ.ศ. 2539-2545 หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมออกมากที่สุดเป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ ระหว่างปี พ.ศ.2530-2539 มากที่สุด (ร้อยละ 36.53) รองลงไปได้แก่ปี พ.ศ.2520-2529 ขึ้นไป (ร้อยละ 27.28) ส่วนปีของสิ่งพิมพ์ที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ สิ่งพิมพ์ค่า

กว่าปี 2510 ลงไป (ร้อยละ 6.57) โดยเฉพาะในหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 1.78) หมวด 100 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 3.18) และ 500 วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 3.47)

เมื่อจำแนกเป็นรายหมวด พบดังนี้ หนังสือทั่วไป ที่มีการยืมสูงสุด เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2530-2539 ได้แก่หมวด 000 เบ็ดเตล็ด 200 ศาสนา 300 สังคมศาสตร์ 400 ภาษาศาสตร์ 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ 700 ศิลปะ และ หมวด 900 ประวัติศาสตร์ ในขณะที่มีการยืมสูงสุดในหมวด 100 500 และหมวด 800 เป็น หนังสือที่ตีพิมพ์ช่วงปี 2520-2529

1.4 การยืมหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ จำแนกตามปีพิมพ์

ตารางที่ 4.4 จำนวนการยืมหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ (หมวดใหญ่) จำแนกตามปีพิมพ์

หมวด	เนื้อหา	ปีพิมพ์					รวม
		<2510 ร้อยละ	2510- ร้อยละ	2520-29 ร้อยละ	2530-39 ร้อยละ	2540- ร้อยละ	
000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป	100	629	553	804	448	2534
		5.57	9.15	6.018	5.05	2.66	5.00
100	ปรัชญา จิตวิทยา	37	132	254	728	809	1960
		2.06	1.92	2.76	4.57	4.79	3.87
200	ศาสนา	35	247	139	331	295	1047
		1.947	3.59	1.51	2.08	1.75	29.50
300	สังคมศาสตร์	590	2281	3130	4889	4045	14935
		32.87	33.16	34.07	30.73	23.98	29.50
400	ภาษาศาสตร์	55	272	210	390	434	1361
		3.06	3.95	2.28	2.45	2.57	2.69
500	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	144	507	1058	3487	3739	8935
		8.02	7.37	11.51	21.93	22.17	17.64
600	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	656	1584	2306	2200	2330	9076
		36.55	23.03	25.10	13.83	13.81	17.92
700	ศิลปะ และนันทนาการ	40	219	294	487	412	1452
		2.23	3.18	3.20	3.06	2.44	2.87
800	วรรณคดี	34	178	348	830	2031	3421
		1.89	2.59	3.79	5.23	12.09	6.76
900	ประวัติศาสตร์และ ภูมิศาสตร์	104	829	896	1764	2321	5914
		5.79	12.05	9.75	11.09	13.76	11.68
รวมทั้งสิ้น		1795	6878	9188	15910	16864	50635
		3.54	13.58	18.145	31.42	33.31	100.00

การยืมหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศ (หมวดใหญ่) จำแนกตามปีพิมพ์ พบดังนี้ หนังสือ
ภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุดเป็นหนังสือปี พ.ศ. 2540 ขึ้นไป (ร้อยละ 33.3) รองลงมาเป็น
หนังสือที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2530-2539 (ร้อยละ 31.42) ตีพิมพ์ปี พ.ศ. 2520-2529 (ร้อยละ 18.45)
และยืมน้อยที่สุดสำหรับหนังสือที่ตีพิมพ์ต่ำกว่าปี พ.ศ.2510 (ร้อยละ 3.54) ตามลำดับ

1.5 หนังสือทั่วไป ที่ไม่มีการยืม

ตารางที่ 4.5 จำนวนหนังสือทั่วไปที่ไม่มีการยืม จำแนกตามหมวดใหญ่

หมวด	เนื้อหา	หนังสือที่ไม่มีการยืม				รวม	
		ภาษาไทย		ภาษาต่างประเทศ		จำนวน	ร้อยละ
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ		
000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป	910	17.80	1802	5.91	2712	7.62
100	ปรัชญา จิตวิทยา	107	2.09	882	2.89	989	2.78
200	ศาสนา	1004	19.64	633	2.07	1637	4.60
300	สังคมศาสตร์	898	17.56	10407	34.14	11305	31.76
400	ภาษาศาสตร์	125	2.44	452	1.48	577	16.21
500	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	156	3.05	4019	13.19	4175	11.73
600	วิทยาศาสตร์ ประยุกต์	598	9.72	5552	18.26	6150	17.28
700	ศิลปะ นันทนาการ	120	2.35	607	1.99	727	2.04
800	วรรณคดี	419	8.20	2058	6.75	2477	6.96
900	ประวัติศาสตร์และ ภูมิศาสตร์	774	15.14	4067	13.34	4841	13.60
	รวมทั้งสิ้น	5111	14.36	30479	85.64	35590	100

เมื่อจำแนกหนังสือทั่วไปที่ไม่มีการยืมระหว่างปี 2539-2545 พบว่า หนังสือภาษาต่างประเทศ
(ร้อยละ 85.64) ไม่มีการยืมออกมากกว่าหนังสือภาษาไทย (ร้อยละ 14.36) เมื่อมองในภาพรวม
หนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทยและต่างประเทศที่ไม่มีการยืมเป็นหนังสือหมวด 300 สังคมศาสตร์มากที่สุด
ที่สุด (ร้อยละ 31.76) รองลงไปที่คือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 17.28) และ หมวด 400
ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 16.21)

เมื่อดูตามรายหมวดของหนังสือภาษาไทยที่ไม่มีการยืม พบว่า หมวด 200 ศาสนา ไม่มีการยืม
มากที่สุด (ร้อยละ 19.64) รองลงไปที่คือ 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ
17.80) และ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 17.56)

สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศหมวดที่ไม่มีการยืมสูงสุด ได้แก่ 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 34.14) รองลงไปได้แก่ 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 18.26) และ หมวด 900 ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 13.34)

1.6 ความถี่ในการยืมหนังสือภาษาไทย

ตารางที่ 4.6 จำนวนความถี่ในการยืมหนังสือภาษาไทย(หมวดใหญ่)

หมวด	เรื่อง	1-20 ครั้ง ร้อยละ	21-40 ครั้ง ร้อยละ	41-60 ครั้ง ร้อยละ	61-80 ครั้ง ร้อยละ	81 ครั้งขึ้นไป ร้อยละ
000	เบ็ดเตล็ดทั่วไป	2452 12.33	592 17.84	226 23.23	86 28.01	23 24.21
100	ปรัชญา จิตวิทยา	475 2.39	137 4.19	52 5.34	22 7.14	8 8.42
200	ศาสนา	2493 12.54	89 2.68	10 1.03	1 0.33	0 0.00
300	สังคมศาสตร์	4665 23.47	817 24.62	245 25.18	59 19.22	16 16.84
400	ภาษาศาสตร์	532 2.68	113 3.41	41 4.21	17 5.54	6 6.32
500	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	632 3.18	248 7.47	101 10.38	58 18.89	27 28.42
600	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	3711 18.67	819 24.68	205 21.07	47 15.31	14 14.74
700	ศิลปะ และนันทนาการ	858 4.32	134 4.04	31 3.19	4 1.30	1 1.05
800	วรรณคดี	1396 7.02	123 3.71	21 2.16	7 2.28	0 0.00
900	ประวัติศาสตร์และ ภูมิศาสตร์	2665 13.41	246 7.41	41 4.21	6 1.95	0 0.00
รวม		19879 80.92	3318 13.51	973 3.96	307 1.25	95 0.38

จากตารางที่ 4.6 เมื่อจำแนกจำนวนครั้งในการยืมหนังสือภาษาไทย(หมวดใหญ่) พบว่า หนังสือที่มีการยืมออกจำนวนครั้งมากที่สุดอยู่ระหว่าง 1-20 ครั้ง (ร้อยละ 80.92) รองลงไปอยู่ระหว่าง 21-40 ครั้ง (ร้อยละ 13.50) และระหว่าง 41-60 ครั้ง (ร้อยละ 3.96)

เมื่อจำแนกตามรายหมวด พบว่า หนังสือภาษาไทยที่มีการยืมจำนวนครั้งในการยืม 1-20 ครั้ง ซึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนด ถือว่ามีการใช้ระดับน้อยมาก (ค่าเฉลี่ยมีการยืมประมาณ 1-4 ครั้ง/ปี) หมวดที่มีการยืมมากที่สุดคือ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 23.47) รองลงไปคือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 18.67) และ หมวด 900 ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 13.41)

หนังสือภาษาไทยที่มีจำนวนการยืม 21-40 ครั้ง/เล่ม หรือตามเกณฑ์ที่กำหนด ถือว่ามีการใช้ค่อนข้างน้อย (ค่าเฉลี่ยมีการยืมประมาณ 4-6 ครั้ง / ปี) จำแนกตามรายหมวด พบว่า หมวดที่มีการยืมมากที่สุดคือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 24.68) รองลงไปได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 24.62) และ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 17.84)

หนังสือภาษาไทยที่มีจำนวนการยืม 41-60 ครั้ง/เล่ม ซึ่งตามเกณฑ์ถือว่ามีการใช้ระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ยมีการยืมประมาณ 9-12 ครั้ง / ปี) จำแนกตามรายหมวด พบว่า หมวดที่มีการยืมมากที่สุดคือ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.18) รองลงไปได้แก่หมวด 000 (ร้อยละ 23.23) และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 21.07)

หนังสือภาษาไทยที่จำนวนครั้งในการยืมสูงสุด 81 ครั้ง/เล่ม ซึ่งตามเกณฑ์ที่กำหนดถือว่ามีการใช้ระดับมาก (ค่าเฉลี่ยการยืมประมาณ 17-20 ครั้ง / ปี) ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 28.42) รองลงไป ได้แก่หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 24.21) และหมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 16.84)

1.7 ความถี่ในการยืมหนังสือภาษาต่างประเทศ

ตารางที่ 4.7 จำนวนการยืมหนังสือภาษาต่างประเทศ (หมวดใหญ่)

หมวด	เรื่อง	1-20 ครั้ง ร้อย ละ	21-40 ครั้ง ร้อย ละ	41-60 ครั้ง ร้อย ละ	61-80 ครั้ง ร้อย ละ	81 ครั้ง ขึ้นไป ร้อยละ
000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป	838 3.44	33 9.76	1 3.23	-	-
100	ปรัชญา จิตวิทยา	1976 8.12	4 1.18	-	-	-
200	ศาสนา	508 2.09	-	-	-	-
300	สังคมศาสตร์	5364 22.04	13 3.85	-	-	-
400	ภาษาศาสตร์	1042 4.28	22 6.51	5 16.13	-	-
500	วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	5200 21.36	156 46.15	17 54.83	1 50.00	-
600	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	4919 20.21	68 20.12	7 22.58	1 50.00	-
700	ศิลปะ และนันทนาการ	889 3.65	14 4.14	-	-	-
800	วรรณคดี	1490 6.12	23 9.81	1 3.23	-	-
900	ประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์	2117 8.69	5 1.48	-	-	-
	รวม	23461 98.49	338 1.37	31 0.13	2 0.02	-

จากตารางที่ 4.7 พบว่า จำนวนครั้งในการยืมหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีการยืมมากที่สุดอยู่ระหว่าง 1-20 ครั้ง /เล่ม (ร้อยละ 98.49) รองลงไปคือ 21-40 ครั้ง/เล่ม (ร้อยละ 1.37)

เมื่อจำแนกตามรายหมวด พบว่า หนังสือต่างประเทศที่มีจำนวนครั้งในการยืม 1-20 ครั้ง หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 22.04) รองลงไปได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 21.36) และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.21)

หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีจำนวนการยืม 21-40 ครั้ง/เล่ม หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 46.15) รองลงไป ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.12)

หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีจำนวนการยืม 40-60 ครั้ง/เล่ม หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 54.83) รองลงไป ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 22.58)

หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีจำนวนการยืม 61-80 ครั้ง/เล่ม หมวดที่มีการยืมมากที่สุดร้อยละ เท่ากัน ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 54.83) และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 50.00)

1.8 ความถี่ในการยืมต่อ (Renew)หนังสือทั่วไปภาษาไทย

ตารางที่ 4.8 จำนวนความถี่ในการยืมต่อหนังสือทั่วไป ภาษาไทย(หมวดใหญ่)

หมวด	เรื่อง	1-10 ครั้ง		11-20 ครั้ง		21 ครั้งขึ้นไป	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป	1555	14.89	117	18.51	20	14.82
100	ปรัชญา จิตวิทยา	342	3.27	24	3.80	4	2.96
200	ศาสนา	608	5.82	8	1.26	0	0.00
300	สังคมศาสตร์	2674	25.60	154	24.37	27	20.00
400	ภาษาศาสตร์	340	3.26	27	4.27	4	2.96
500	วิทยาศาสตร์	588	5.63	109	17.25	55	40.74
600	วิทยาศาสตร์ ประยุกต์	2339	22.40	145	22.94	21	15.56
700	ศิลปะ นันทนาการ	463	4.43	10	1.58	0	0.00
800	วรรณคดี	508	4.86	15	2.37	0	0.00
900	ประวัติศาสตร์และ ภูมิศาสตร์	1027	9.83	23	3.64	4	2.96
รวม		10444	93.16	632	5.64	135	1.20

จากตารางที่ 4.8 ปริมาณการยืมต่อหนังสือทั่วไปภาษาไทยพบว่า หนังสือภาษาไทยมีการยืมต่อจำนวน 1-10 ครั้ง/เล่ม มากที่สุด (ร้อยละ 93.16) รองลงไป จำนวน 11-20 ครั้ง/เล่ม (ร้อยละ 5.64) และยืมต่อ 21 ครั้ง/เล่มขึ้นไปน้อยที่สุด (ร้อยละ 1.20)

เมื่อจำแนกตามรายหมวด พบดังนี้ หมวดที่มีการยืมต่อ 1-10 ครั้ง/เล่ม มากที่สุด ได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.60) รองลงไปที่คือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 22.40) และ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ (ร้อยละ 14.89)

หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมต่อ 11-20 ครั้ง/เล่ม หมวดที่มีการยืมต่อมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 24.37) รองลงไปที่คือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 22.94) และหมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 17.25)

หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมต่อจำนวน 21 ครั้ง/เล่มขึ้นไป หมวดที่มีการยืมต่อมากที่สุด ได้แก่หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 40.74)) รองลงไปที่คือ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 20.00)และหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 15.56)

1.9 การยืมต่อหนังสือทั่วไป ภาษิต่างประเทศ(หมวดใหญ่)

ตารางที่ 4.9 จำนวนการยืมต่อหนังสือทั่วไป ภาษิต่างประเทศ (หมวดใหญ่)

หมวด	เรื่อง	1-10 ครั้ง		11-20 ครั้ง		21 ครั้งขึ้นไป	
		จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
000	เบ็ดเตล็ด ทั่วไป	222	4.09	2	2.13	1	8.33
100	ปรัชญา จิตวิทยา	205	3.78	0	0.00	0	0.00
200	ศาสนา	86	1.59	0	0.00	0	0.00
300	สังคมศาสตร์	996	18.38	14	14.89	0	0.00
400	ภาษาศาสตร์	289	5.33	6	6.38	0	0.00
500	วิทยาศาสตร์	1647	30.38	49	52.13	8	66.67
600	วิทยาศาสตร์ประยุกต์	1157	21.35	20	21.28	3	25.00
700	ศิลปะ นันทนาการ	192	3.54	2	2.13	0	0.00
800	วรรณคดี	325	6.00	0	0.00	0	0.00
900	ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์	301	5.55	1	1.06	0	0.00
รวม		5420	98.08	94	1.70	12	0.22

จากตารางที่ 4.9 พบว่า การยืมต่อหนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศมีการยืมต่อจำนวนระหว่าง 1-10 ครั้ง มากที่สุด (ร้อยละ 98.08) รองลงไป มีการยืมต่อจำนวน 11-20 ครั้ง (ร้อยละ 1.70) และยืมต่อจำนวน 21 ครั้งขึ้นไปน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.22)

เมื่อจำแนกตามรายหมวด พบว่าหนังสือภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีการยืมต่อ/เล่มระหว่าง 1-10 ครั้งมากที่สุด ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 30.38) รองลงไป ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 21.35) และหมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 18.38)

หนังสือภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีการยืมต่อ/เล่มระหว่าง 11-20 ครั้งมากที่สุด ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 52.13) รองลงไป ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 21.28) และหมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 14.89)

หนังสือภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีการยืมต่อ/เล่มมากที่สุด/เล่ม คือ 21 ครั้งขึ้นไป ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 66.17) รองลงไป ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 25.00)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้จากการแจกแบบสอบถามจำนวน 600 ชุด ได้รับกลับคืนจำนวน 485 ชุด หรือร้อยละ 80.83 นำเสนอด้งรายละเอียด ดังนี้

2.1 ข้อมูลบุคคล

ตารางที่ 4.10 จำนวนและร้อยละประเภทของสมาชิกผู้ตอบแบบสอบถาม

ประเภทสมาชิก	จำนวน	ร้อยละ
อาจารย์/พนักงานสายวิชาการ	61	12.58
ข้าราชการ/พนักงานสายสนับสนุนวิชาการ	32	6.60
ข้าราชการ/ลูกจ้าง/พนักงานสายบริหาร	22	4.53
นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	128	26.40
นักศึกษาระดับปริญญาตรี	204	42.06
สมาชิกบุคคลภายนอก	38	7.83
รวม	485	100

จากตาราง 4.10 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 42.06) รองลงไป ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ร้อยละ 26.40) และ อาจารย์ / พนักงานสายวิชาการ (ร้อยละ 12.58) น้อยที่สุด ได้แก่ ข้าราชการ / ลูกจ้าง / พนักงานสายบริหาร (ร้อยละ 4.53)

ตารางที่ 4.11 จำนวนและร้อยละของระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ปริญญาโท/เอก หรือเทียบเท่า	198	40.82
ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า	287	59.18
ต่ำกว่าปริญญาตรีลงไป	0	0
รวม	485	100

จากตาราง 4.11 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาสูงสุดคือ ระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 59.18) รองลงไปคือ ระดับปริญญาโท / เอก หรือเทียบเท่า (ร้อยละ 40.82)

ตารางที่ 4.12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสังกัด

หน่วยงานที่สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	437	90.10
โรงเรียน/วิทยาลัย/มหาวิทยาลัยอื่นๆ	18	3.72
หน่วยงานเอกชน	9	1.85
ไม่สังกัดหน่วยงานใด	12	2.48
อื่นๆ*	9	1.85
รวม	485	100

จากตารางที่ 4.12 พบว่าผู้ตอบส่วนใหญ่สังกัดหน่วยงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มากที่สุด (ร้อยละ 90.10) รองลงไปสังกัด โรงเรียน / วิทยาลัย / มหาวิทยาลัยอื่น (ร้อยละ 3.72) และอื่นๆ ได้แก่ ข้าราชการพลเรือน 3 ราย มหาวิทยาลัยพายัพ 2 ราย คลินิกสัตว์เลี้ยง 1 ราย สถาบันราชภัฏ 1 ราย รัฐวิสาหกิจ 1 ราย กระทรวงอุตสาหกรรม 1 ราย

จากตาราง 4.13 เมื่อจำแนกตามสาขาวิชาที่สังกัด พบว่า ผู้ตอบส่วนใหญ่ สังกัดสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด (ร้อยละ 30.20) รองลงไป ได้แก่ ไม่สังกัดสาขาวิชาใด (ร้อยละ 26.32) ใกล้เคียงกับสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.40) และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ (ร้อยละ 16.93)

ตารางที่ 4.13 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม ที่สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชาที่สังกัด	จำนวน	ร้อยละ
วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี	132	30.20
วิทยาศาสตร์สุขภาพ	74	16.93
มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์	111	25.40
ไม่สังกัดสาขาวิชา	115	26.32
ไม่ระบุ	5	1.15
รวม	437	100

จากตารางที่ 4.13 ในจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามที่สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่วนใหญ่อยู่ในสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด (ร้อยละ 30.20) รองลงไปไม่สังกัดสาขา (ร้อยละ 26.32) และสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.40)

ตอนที่ 2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงหนังสือทั่วไป ประเภทของทรัพยากรที่ใช้

ตารางที่ 4.14 วิธีการหาหนังสือของห้องสมุดกลาง (เลือกตอบ ได้มากกว่า 1 ข้อ)

วิธีการหาหนังสือ	จำนวน	ร้อยละ
สืบค้นจากระบบสืบค้นข้อมูล CMUL OPAC	465	52.60
เดินดูตามชั้นหนังสือหรือตามโต๊ะอ่านโดยตรง	232	26.24
ถามอาจารย์หรือเพื่อน	51	5.77
ถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด	92	10.41
ขอยืมต่อจากเพื่อน	44	4.98
รวม	884	100

จากตารางที่ 4.14 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีวิธีการหาหนังสือของห้องสมุดกลาง ด้วยการสืบค้นจากระบบสืบค้นข้อมูล CMUL OPAC มากที่สุด (ร้อยละ 52.60) รองลงไปได้แก่ การเดินดูตามชั้นหนังสือ หรือตามโต๊ะอ่านโดยตรง (ร้อยละ 26.24) และถามบรรณารักษ์ หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด (ร้อยละ 10.41) วิธีที่ใช้น้อยที่สุดได้แก่การขอยืมต่อจากเพื่อน (ร้อยละ 4.98)

ตอนที่ 3 การใช้หนังสือทั่วไป ของห้องสมุดกลาง

3.1 ประเภทของทรัพยากรที่ใช้

ตารางที่ 4.15 จำนวนการใช้ทรัพยากรของห้องสมุดกลาง

ประเภททรัพยากร	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือทั่วไป	466	14.19
สิ่งพิมพ์รัฐบาล	297	9.05
วิทยานิพนธ์ รายงานนักศึกษา	369	11.24
หนังสืออ้างอิง	352	10.72
สิ่งพิมพ์ภาคเหนือ	280	8.53
นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล หนังสือเยาวชน	274	8.35
มาตรฐานอุตสาหกรรม	202	6.15
แฟ้มข้อมูลเฉพาะเรื่อง	236	7.19
วารสาร หนังสือพิมพ์	317	9.65
โสตทัศนวัสดุ	232	7.07
ฐานข้อมูลออนไลน์ ซีดีรอม	258	7.86
คู่มือหาวิทยาลัย	-	-
รวมทั้งสิ้น	3283	100

จากตารางที่ 4.15 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดกลาง เลือกใช้ทรัพยากรประเภท หนังสือทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ 14.19) รองลงไป ได้แก่ วิทยานิพนธ์ / รายงานนักศึกษา (ร้อยละ 11.24) หนังสืออ้างอิง (ร้อยละ 10.72) วารสาร หนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 9.65) สิ่งพิมพ์รัฐบาล (ร้อยละ 9.05) และที่ไม่มีการใช้ ได้แก่ คู่มือหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.16 จำนวนการใช้และไม่ใช้หนังสือทั่วไป

ประเภทการเลือก	จำนวน	ร้อยละ
ใช้หนังสือทั่วไป	469	96.73
ไม่ใช้หนังสือทั่วไป	16	3.30
รวม	485	100

จากตาราง 4.16 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้หนังสือทั่วไป (ร้อยละ 96.73) และที่ไม่ใช้หนังสือทั่วไปมีเพียงร้อยละ 3.30

ตารางที่ 4.17 จำนวนการใช้หนังสือทั่วไป จำแนกตามภาษาของสิ่งพิมพ์

ประเภทของหนังสือทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือภาษาไทย	252	53.73
หนังสือภาษาต่างประเทศ	23	4.90
ทั้งหนังสือภาษาไทยและต่างประเทศ	194	41.37
รวมทั้งสิ้น	469	100

จากตาราง 4.17 พบว่าหนังสือทั่วไปที่กลุ่มตัวอย่างเลือกใช้มากที่สุด ได้แก่ หนังสือทั่วไปภาษาไทย(ร้อยละ 5.73) รองลงไป ใช้หนังสือทั่วไปและภาษาอังกฤษ (ร้อยละ 41.37) และใช้แต่หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศอย่างเดียว (ร้อยละ 4.90)

ตาราง 4.18 เหตุผลที่ไม่เลือกใช้หนังสือทั่วไป (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

เหตุผลที่ไม่ใช้หนังสือทั่วไป	จำนวน	ร้อยละ
หนังสือมีเนื้อหาเก่า/ไม่ทันสมัย	4	11.11
เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศซึ่งต้องใช้เวลาศึกษามากไป	1	2.78
เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ	8	22.22
หนังสืออยู่ที่ห้องสมุดคณะ ไม่สะดวกในการ ไปยืม	2	5.55
หาหนังสือบนชั้นไม่พบ	3	8.33
ใช้สิ่งพิมพ์อื่นๆเช่นสิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสาร ฐานข้อมูลออนไลน์	7	19.45
สภาพหนังสือชำรุด ไม่นำใช้	10	27.78
รวมทั้งสิ้น	36	100

จากตาราง 4.18 พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ระบุไม่เลือกใช้หนังสือทั่วไป มีสาเหตุจากสภาพหนังสือชำรุด ไม่นำใช้มากที่สุด (ร้อยละ 27.78) รองลงไป ได้แก่ เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ (ร้อยละ 22.22) และเหตุผลใช้สิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่นสิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสาร ฐานข้อมูลออนไลน์ (ร้อยละ 19.45) และน้อยที่สุดได้แก่เหตุผลเป็นหนังสือภาษาต่างประเทศซึ่งต้องใช้เวลาศึกษามากไป (ร้อยละ 2.78)

ตาราง 4.19 การใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลางในหมวดต่างๆ

หมวด	จำนวนและร้อยละของระดับการใช้					X	S.D.	แปลความ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์	58 (11.96)	94 19.38	165 34.02	114 23.51	54 11.13	2.98	1.164	ปานกลาง
100 ปรัชญา จิตวิทยา	28 (5.78)	62 (12.78)	141 (29.07)	149 (30.72)	105 (21.65)	2.50	1.135	ปานกลาง
200 ศาสนา	7 (1.44)	34 (7.00)	94 (19.38)	192 (39.59)	158 (32.59)	2.05	0.964	น้อย
300 สังคมศาสตร์	74 (15.26)	101 (20.82)	142 (29.28)	102 (21.03)	66 (13.61)	3.03	1.255	ปานกลาง
400 ภาษาศาสตร์	20 (4.12)	75 (15.46)	146 (30.10)	144 (29.70)	100 (20.62)	2.53	1.105	ปานกลาง
500 วิทยาศาสตร์ บริสุทธิ์	61 (12.58)	88 (18.14)	119 (24.54)	99 (20.41)	118 (24.33)	2.74	1.341	ปานกลาง
600 วิทยาศาสตร์ ประยุกต์	108 (22.27)	126 (25.98)	107 (22.06)	71 (14.64)	72 (15.05)	3.26	1.355	ปานกลาง
700 ศิลปะ นันทนาการ กีฬา	17 (3.51)	62 (12.78)	132 (27.22)	160 (32.98)	114 (23.51)	2.40	1.085	น้อย
800 วรรณคดี และ วรรณกรรม	28 (5.77)	82 (16.91)	106 (21.86)	144 (29.69)	125 (25.77)	2.47	1.205	น้อย
900 ภูมิศาสตร์ประวัติ ศาสตร์ และการ ท่องเที่ยว	46 (9.48)	79 (16.29)	151 (31.13)	134 (27.64)	75 (15.46)	2.77	1.177	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้หนังสือทั่วไปในหมวดต่างๆในระดับปานกลางในทุกหมวด ยกเว้น หมวดศาสนา ที่มีการใช้ในระดับน้อย ($X=2.05$) เมื่อศึกษาในรายหมวดพบว่าการใช้ทรัพยากรหนังสือทั่วไปในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยสูงสุดในหมวด 500วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ($x = 3.26$)รองลงไปได้แก่ หมวด 300สังคมศาสตร์ ($X=3.03$) หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์($X=2.98$) หมวด 900ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว ($X=2.77$) และหมวด 500วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ($X=2.74$)

ตอนที่ 4 ความต้องการใช้หนังสือทั่วไป

ตารางที่ 4.20 ความต้องการใช้หนังสือทั่วไป จำแนกตามหมวดหมู่

หมวด	จำนวนและร้อยละของระดับความต้องการใช้					X	S.D.	แปลความ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์	105 (21.65)	123 (25.36)	157 (32.37)	65 (13.22)	35 (7.22)	3.41	1.174	ปานกลาง
100 ปรัชญา จิตวิทยา	45 (9.28)	84 (17.32)	175 (36.08)	119 (24.54)	162 (12.78)	2.86	1.133	ปานกลาง
200 ศาสนา	18 (3.71)	50 (10.31)	173 (35.67)	161 (33.20)	83 (17.11)	2.50	1.0120	ปานกลาง
300 สังคมศาสตร์	91 (18.76)	113 (23.30)	156 (32.16)	85 (17.53)	40 (8.25)	3.27	1.192	ปานกลาง
400 ภาษาศาสตร์	73 (15.05)	94 (19.38)	173 (35.67)	89 (18.35)	56 (11.55)	3.08	1.199	ปานกลาง
500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์	61 (12.58)	88 (18.14)	119 (24.54)	99 (20.41)	118 (24.33)	2.74	1.319	ปานกลาง
600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์	146 (30.10)	136 (28.04)	98 (20.22)	59 (12.16)	46 (9.48)	3.57	1.289	มาก
700 ศิลปะ นันทนาการ กีฬา	39 (8.04)	84 (17.32)	172 (35.46)	124 (25.57)	66 (13.61)	2.81	1.122	ปานกลาง
800 วรรณคดี และ วรรณกรรม	53 (10.93)	107 (22.06)	152 (31.34)	102 (21.03)	71 (14.64)	2.94	1.205	ปานกลาง
900 ภูมิศาสตร์ประวัติ ศาสตร์ และการท่องเที่ยว	81 (16.07)	106 (21.86)	171 (35.26)	88 (18.14)	39 (8.04)	3.21	1.161	ปานกลาง

จากตาราง 4.20 ความต้องการใช้หนังสือที่ห้องสมุดกลาง พบว่าผู้ใช้ต้องการใช้หนังสือหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ในระดับมาก ($x = 3.57$) และมีความต้องการใช้หนังสือหมวดที่เหลือทุกหมวด ในระดับปานกลาง ลำดับตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ คือ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ ($x=3.41$) หมวด 300 สังคมศาสตร์ ($x=3.27$) หมวด 900 ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว ($x = 3.21$) หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ($x=3.16$) หมวด 400 ภาษาศาสตร์ ($x=3.08$) หมวด 800 วรรณคดีและวรรณกรรม ($x=2.94$) หมวด 100 ปรัชญา และจิตวิทยา ($x=2.86$) หมวด 700 นันทนาการและการกีฬา ($x=2.81$) และหมวด 200 ศาสนา ($x=2.50$)

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือทั่วไป

ตารางที่ 4.21 ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือทั่วไป

ประเด็น	จำนวนและร้อยละของระดับความพึงพอใจ					X	S.D.	แปลความ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
เนื้อหาของหนังสือ	64 (13.20)	236 (48.66)	169 (34.84)	15 (3.09)	1 (0.21)	3.72	0.737	มาก
ความทันสมัย	29 (5.98)	120 (24.74)	218 (44.95)	98 (20.21)	20 (4.12)	3.08	0.921	ปานกลาง
สภาพตัวเล่ม	16 (3.30)	96 (19.79)	257 (52.99)	100 (20.62)	16 (3.30)	2.99	0.818	ปานกลาง
ปริมาณฉบับ	16 (3.30)	90 (18.55)	231 (47.63)	127 (26.19)	21 (4.33)	2.90	0.863	ปานกลาง
การเรียงหนังสือบนชั้น	40 (8.25)	140 (28.87)	206 (42.47)	73 (15.05)	26 (5.36)	3.20	0.973	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.21 ตอนที่ 5 ความพึงพอใจของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีต่อหนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในทรัพยากรหนังสือทั่วไปในระดับมากในด้าน เนื้อหาของหนังสือ ($x=3.72$) และมีความพึงพอใจระดับปานกลาง ในด้าน การเรียงหนังสือบนชั้น ($x=3.20$) ความทันสมัยของหนังสือ ($x= 3.08$) สภาพตัวเล่ม ($x=2.99$) และ ปริมาณฉบับ ($x=2.90$)

ตอนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป

ตารางที่ 4.22 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป

ประเด็น	จำนวนและร้อยละของระดับของปัญหา					X	S.D.	แปลความ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด			
ความทันสมัยของเนื้อหา	61 (12.58)	145 (29.90)	220 (45.36)	51 (10.52)	8 (1.64)	3.41	0.897	ปานกลาง
เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ	25 (5.15)	115 (23.71)	261 (53.82)	77 (15.88)	7 (1.44)	3.15	0.799	ปานกลาง
หาตัวเลขไม่พบ	108 (22.27)	174 (35.88)	130 (26.80)	66 (13.61)	7 (1.44)	3.64	1.018	มาก
ไม่ทราบระบบการจัดหนังสือ	16 (5.98)	48 (9.90)	150 (30.92)	194 (40.00)	77 (15.88)	2.45	0.981	น้อย
จำนวนฉบับ	29 (5.98)	119 (24.54)	218 (44.94)	110 (20.62)	19 (32.92)	3.08	0.918	ปานกลาง
มีผู้ยืมออกไปแล้ว	69 (14.23)	156 (32.16)	172 (35.46)	77 (15.88)	11 (2.27)	3.40	0.990	ปานกลาง
ตัวเลขอยู่ที่ห้องสมุดคณะ	87 (17.94)	154 (31.75)	161 (33.20)	67 (13.81)	16 (3.30)	3.47	1.041	ปานกลาง
จำนวนการให้ยืมหนังสือ	40 (8.25)	79 (16.29)	190 (39.18)	138 (18.44)	38 (7.84)	2.89	1.039	ปานกลาง
หนังสือเป็นภาษาต่างประเทศ	15 (3.09)	59 (12.16)	176 (36.26)	182 (37.53)	53 (10.93)	2.59	0.944	ปานกลาง
การเรียงหนังสือบนชั้น	32 (6.60)	83 (17.11)	192 (39.59)	147 (30.31)	31 (6.39)	2.87	0.990	ปานกลาง
หนังสือชำรุด ฉีกขาด มีรอยขีดเขียน	57 (11.75)	123 (25.36)	177 (36.49)	102 (21.04)	26 (5.36)	3.17	1.059	ปานกลาง
ความสว่างของแสงไฟบริเวณชั้นหนังสือ	38 (7.84)	84 (17.32)	188 (38.76)	138 (28.45)	37 (7.63)	2.89	1.033	ปานกลาง

ตารางที่ 4.22 ตอนที่ 6 ปัญหาในการใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง พบว่า ผู้ใช้หนังสือทั่วไปประสบปัญหาในด้านการหาตัวเลขไม่พบในระดับ มาก ($x = 3.64$) และประสบปัญหาในระดับปานกลางในด้าน ตัวเลขอยู่ที่ห้องสมุดคณะ ($x = 3.47$) ความทันสมัยของเนื้อหาในหนังสือ ($x = 3.41$) การมีผู้ยืมหนังสือออกไปแล้ว ($x = 3.40$) หนังสือชำรุด ฉีกขาด ($x = 3.17$) เนื้อหาไม่ตรงตามต้องการ ($x = 3.15$) ปัญหาเกี่ยวกับจำนวนฉบับ ($x = 3.08$) จำนวนการยืมหนังสือน้อยเกินไป เท่ากับ ความ

ของแสงไฟบริเวณชั้นหนังสือ ($x = 2.89$) การจัดเรียงหนังสือบนชั้น ($x = 2.87$) ภาษาของหนังสือ- เป็นภาษาต่างประเทศ ($x = 2.59$) และ ประสบปัญหาในระดับน้อยในด้าน ไม่ทราบระบบการจัด หนังสือ ($x = 2.45$)

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะอื่นๆเกี่ยวกับทรัพยากรของห้องสมุดกลาง จากจำนวนแบบสอบถาม 485 ชุด มีผู้แสดงความเห็นในหัวข้อต่างๆ จำนวน 175 ชุด หรือคิดเป็นร้อยละ 36.08 ของผู้ตอบแบบสอบถามรวมข้อคิดเห็นทั้งสิ้น 181 ความเห็น (ยังไม่จัดกลุ่มความเห็นที่ซ้ำกัน) ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นที่เกี่ยวข้องกับ และตัดในส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องกับหนังสือทั่วไปออก (จำนวน 46 ความเห็น เช่น เจ้าหน้าที่บริการถ่ายเอกสาร สถานที่จอดรถ การทำความสะอาดห้องน้ำ บริการ โสตทัศนวัสดุ อุณหภูมิ ฯลฯ เป็นต้น) หลังจากนั้นจึง นำความเห็นทั้ง 181 ความเห็นมาจัดกลุ่มตามหัวข้อ และความเห็นที่เหมือนกัน โดยนำมาแจกแจงเป็นกลุ่มหัว 7 หัวข้อ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

7.1 ความเห็นเกี่ยวกับเนื้อหาของทรัพยากร จำนวน 73 ราย ดังนี้

- ควรมีหนังสือที่ทันสมัยปีพิมพ์ใหม่ทุกสาขา (27 ราย)
- ควรมีหนังสือด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สถิติ และการวิจัยทั้งภาษาไทยและอังกฤษให้มากขึ้น (10 ราย)
- หนังสือบางหมวดยังไม่ทันสมัย (5 ราย)
- อยากให้มีพ็อคเก็ตบุ๊กใหม่ๆเพิ่มเติม (5 ราย)
- หนังสือหมวดวรรณกรรม วรรณคดี มีน้อย (4 ราย)
- อยากให้มีหนังสือเกี่ยวกับศิลปะตะวันออกให้มากขึ้น
- หนังสือประเภทคอมพิวเตอร์ควรมีเพิ่มใหม่เสมอ (3 ราย)
- ควรมีหนังสือเกี่ยวกับพม่ามากกว่านี้
- จำนวนหนังสือมีมาก แต่เป็นหนังสือเก่าไม่ค่อยทันสมัย (2 ราย)
- หนังสือด้านการเกษตรไม่ทันสมัย
- ควรลดหนังสือประเภทตีพิมพ์ซ้ำ เพราะเนื้อหาไม่ต่างจากของเดิมที่มีอยู่แล้ว
- อยากได้ฉบับปีพิมพ์ใหม่ เนื้อหาจะได้ทันสมัย (2 ราย)
- ตำราประเภทกฎหมายไม่ค่อยเป็นปัจจุบัน อยากให้จัดหาเพิ่มเติม
- อยากให้นำหนังสือใหม่มาเปลี่ยนเล่มเก่า และนำเล่มเก่าออกไป (2 ราย)
- ควรซื้อหนังสือจากสำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ฯลฯ (2 ราย)
- อยากให้มีหนังสือที่หลากหลายและมีให้เลือกมากกว่านี้
- อยากได้หนังสือหมวดเกี่ยวกับปรัชญาสำหรับเด็ก

- หนังสือทั่วไปมีความทันสมัยและครบถ้วน
- ควรมีหนังสือประเภทตำราที่ทันสมัย
- อยากให้มีหนังสือที่อาจารย์ผู้สอนใช้ เช่นคำบรรยายรายวิชา
- ควรมีหนังสือภาษาไทยมากๆ

7.2 ความเห็นเกี่ยวกับการหาตัวเล่ม/ชั้นหนังสือ/ การจัดชั้นหนังสือ มีผู้แสดงความเห็นจำนวน 48 ราย ดังนี้

- ไม่มีหนังสือบนชั้น ทั้งที่ในระบบแจ้งว่าอยู่บนชั้น (21 ราย)
- หนังสือจัดไม่ตรงตามหมายเลขป้ายชั้น (8 ราย)
- ควรมีการตรวจทานหนังสือและจัดให้เป็นระบบกว่านี้ (7 ราย)
- หาหนังสือไม่พบ (6 ราย)
- ไม่ทราบชั้นวางหนังสือ
- หาหนังสือยาก
- ควรมีผู้จัดหนังสือมากกว่านี้ และหมั่นจัดให้ตลอดเป็นระยะ และควรซื้อชั้นเพิ่ม เนื่องจากหนังสืออัดแน่นจนเกินไป หยิบยาก ทำให้หนังสือชำรุดก่อนเวลาอันควร
- หนังสือที่หาไม่พบหรือหาย ควรมีการทำสำเนาฉบับสำรอง
- ขอชื่นชมเจ้าหน้าที่ที่จัดวางหนังสือบนชั้นที่มีการทำงานที่รวดเร็ว และขยัน ทำให้หาหนังสือได้ง่ายและสะดวก ไม่ต้องเสียเวลาไปที่ชั้นพักหนังสือ
- ชั้นบนสุดของชั้นหนังสือสูงเกินไป น่าจะมีเก้าอี้ให้มากกว่านี้ หรือลดระดับชั้นหนังสือลง

7.3 ความเห็นเกี่ยวกับจำนวนฉบับ จำนวน 17 ราย ดังนี้

- ควรมี copy มากกว่านี้ (10 ราย)
- ควรเพิ่ม copy สำหรับหนังสือที่นักศึกษาจำเป็นต้องใช้พร้อมๆกันในแต่ละเทอม (3 ราย)
- หนังสือหมวดคอมพิวเตอร์แย่งกันยืมแต่มีจำนวน copy น้อย บางครั้งมีผู้ยืมเป็นเดือน
- ควรเพิ่มจำนวนฉบับหนังสือทางด้านภาษา
- ควรมีจำนวน Copy มากกว่า 2 เล่มขึ้นไป
- ในกรณีที่เป็นหนังสือหายาก ควรจัดทำสำเนาและนำมาไว้บนชั้นหนังสือปกติ 1 ฉบับ

7.4 ความเห็นเกี่ยวกับสถานที่จัดเก็บและให้บริการหนังสือ จำนวน 15 ราย ดังนี้

- หนังสือหลายเล่มอยู่ที่ห้องสมุดคณะ อยากให้จัดบริการที่ห้องสมุดกลางเพื่อความสะดวก และเป็นศูนย์กลางในการศึกษาค้นคว้า (9 ราย)
- ต้องการหนังสือที่อยู่ห้องสมุดคณะ สมาชิกบุคคลภายนอกไม่สามารถยืมได้ (5 ราย)
- น่าจะมีการให้ยืมหนังสือจากห้องสมุดคณะผ่านห้องสมุดกลางได้

7.5 ความเห็นเกี่ยวกับสภาพของหนังสือ จำนวน 8 ราย ดังนี้

- หนังสือชำรุด ฉีกขาด ควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมให้ทั่วถึง (5 ราย)
- ป้ายสันหนังสือหรือ ไม่มีไม่ชัดเจน ค้นหาไม่สะดวก
- หนังสือที่ชำรุดและเข้าเล่มใหม่แล้ว ควรมีการแสดงชื่อหนังสือ เลขหมวดให้ชัดเจนทุกเล่ม เพื่อสะดวกในการค้นหา
- หนังสือเล่มใหญ่ต้องวางในแนวนอน ทำให้ดูเลขหมู่ยาก

7.6 ความเห็นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการใช้หนังสือทั่วไป มีผู้ให้ความเห็น 6 ราย ดังนี้

- น่าจะติดตั้งไฟให้สว่างบริเวณชั้นหนังสือ เนื่องจากมืด ทำให้หาหนังสือลำบาก (6 ราย)

7.8 ความเห็นอื่นๆ มีผู้เสนอความเห็น 14 ราย ดังนี้

- อยากให้นำหนังสือใหม่ขึ้นบนชั้นและให้บริการเร็วกว่านี้ (3 ราย)
- ต้องการเพิ่มจำนวนวันยืมให้นานขึ้น (3 ราย)
- โดยรวมดีแล้ว (3 ราย)
- นักศึกษาควรเสนอชื่อหนังสือได้ (2 ราย)
- การแนะนำให้ห้องสมุดซื้อหนังสือผ่านระบบสืบค้นข้อมูล ต้องใส่รหัสซึ่งยุ่งยาก และเป็นภาษาอังกฤษ
- นักศึกษาระดับบัณฑิตควรยืมหนังสือได้ครั้งละ 20-25 เล่ม
- ระบบสืบค้นควรให้รายละเอียดมากกว่านี้
- ระบบการค้นหาเอกสารหรือสิ่งพิมพ์ ทำได้ดีกว่าแต่ก่อน ทำให้ค้นหนังสือได้เร็วขึ้นมาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง วิเคราะห์การยืมและความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการยืมหนังสือทั่วไปของผู้ใช้บริการห้องสมุดกลาง โดยจำแนกตามหมวดหมู่ และศึกษาการใช้ ความต้องการใช้หนังสือหมวดต่างๆ และปัญหาในการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

การวิจัยนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล 2 ส่วน คือ

1. เก็บข้อมูลจากระเบียนรายการหนังสือทั่วไป ซึ่งได้จากการสร้างรายการ (Create lists) จากระบบห้องสมุดอัตโนมัติ INNOPAC ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2539 – 2545 รวม 6 ปี และโอนข้อมูลที่ได้ไปยังโปรแกรม ACCESS เพื่อนำไปบันทึกในตารางเก็บและคำนวณทางสถิติ

แบบเก็บข้อมูลข้างต้นครอบคลุมเรื่อง ปริมาณการยืมหนังสือทั่วไป จำแนกตาม ภาษา การยืม การไม่ยืม การยืมต่อ ปีพิมพ์ของหนังสือ โดยจำแนกตามหมวดใหญ่

2. ใช้แบบสอบถาม โดยสอบถามผู้ให้บริการที่มารับบริการยืม-คืนหนังสือระหว่างเดือน พฤษภาคม 2546 – กุมภาพันธ์ 2547 จำนวน 600 คน ได้รับแบบสอบถามคืน 485 คน หรือร้อยละ 80.83

แบบสอบถามครอบคลุมเรื่อง 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม 2) ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้หนังสือทั่วไป 3) ความต้องการทรัพยากรหนังสือทั่วไป 4) ความพึงพอใจที่มีต่อทรัพยากร 5) ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป และ 6) ข้อเสนอแนะอื่นๆ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปโดยแบ่งเป็น 2 ตอนใหญ่ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการยืมหนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด

1.1 การยืมหนังสือทั่วไป จำแนกตามภาษาและหมวดหมู่ พบว่า หนังสือภาษาไทยถูกยืมมากกว่าหนังสือภาษาต่างประเทศร้อยละใกล้เคียงกัน คือ ภาษาไทย ร้อยละ 50.76 ภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 49.24 โดยหนังสือภาษาไทยหมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 19.55) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ) หนังสือภาษาไทยที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 100 ปรัชญา จิตวิทยา และ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละเท่ากันคือ 2.39)

๓๖
๐๒๕.๖
เลขหมู่.....ส.๔๑๑๖.....
สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 22.56) หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 22.55) และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.95) หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 200 ศาสนา (ร้อยละ 2.13) หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 3.65) และ หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ (ร้อยละ 23.79) ซึ่งแสดงในรูปตารางให้เห็น ได้ชัดเจน ดังนี้

ลำดับ	หนังสือภาษาไทย				หนังสือภาษาต่างประเทศ			
	หมวดที่ถูกยืมมาก		หมวดที่ถูกยืมน้อย		หมวดที่ถูกยืมมาก		หมวดที่ถูกยืมน้อย	
	หมวด	ร้อยละ	หมวด	ร้อยละ	หมวด	ร้อยละ	หมวด	ร้อยละ
1	300	19.55	100	2.39	300	22.56	200	2.13
2	600	16.18	400	2.39	500	22.55	000	3.65
3	000	11.38	700	3.46	600	20.95	700	3.79

1.2 การยืมหนังสือทั่วไป จำแนกตามปีพิมพ์ และหมวดหมู่

หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมมากที่สุด ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ.2530-2539 (ร้อยละ 36.53) รองลงไป ได้แก่ หนังสือที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2520-2529 (ร้อยละ 27.28) และ ปี พ.ศ. 2510-2519 (ร้อยละ 16.38) และ ปี 2545- ขึ้นไป (ร้อยละ 13.24)

หนังสือทั่วไปภาษาไทยตีพิมพ์ปี 2530-2539 หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 48.43) หมวด 200 ศาสนา (ร้อยละ 37.22) หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 34.98) หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 33.82) และมีการยืมน้อยที่สุดในหมวด 800 วรรณคดี (ร้อยละ 22.81)

หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุด เป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ.2540 ขึ้นไป (ร้อยละ 33.30) รองลงไปคือ ปี พ.ศ. 2530-2539 (ร้อยละ 31.42) ปี 2520-2529 (ร้อยละ 18.14)

หนังสือภาษาต่างประเทศที่ตีพิมพ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2540 ขึ้นไป หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 23.98) หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 22.17) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 13.81)

1.3 หนังสือทั่วไปที่ไม่มีการยืม จำแนกตามภาษา และหมวดหมู่

หนังสือทั่วไปที่ไม่มีการยืม จำแนกตามภาษา พบว่า หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศไม่มีการยืมมากกว่าหนังสือภาษาไทย (หนังสือภาษาไทยมีการใช้ ร้อยละ 85.64 หนังสือภาษาต่างประเทศมีการใช้ ร้อยละ 14.36) หนังสือภาษาไทยหมวดที่ไม่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 200

ศาสนา (ร้อยละ 19.64) รองลงไปแก่ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 17.80) และ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 17.56)

หนังสือภาษาต่างประเทศหมวดที่ไม่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 (ร้อยละ 34.14) รองลงไปคือ 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 18.26) และ หมวด 900 กฎนิศาสตร์และประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 13.34)

ในภาพรวม หนังสือทั่วไปทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ หมวดที่มีมีการยืมมากที่สุด คือ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 31.76) รองลงไปคือหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 17.28) และ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 31.76)) ซึ่งแสดงในรูปตารางให้เห็นได้ชัดเจน ดังนี้

ลำดับ	หนังสือภาษาไทยที่ไม่มีการยืม				หนังสือภาษาต่างประเทศที่ไม่มีการยืม			
	ระดับมาก		ระดับน้อย		ระดับมาก		ระดับน้อย	
	หมวด	ร้อยละ	หมวด	ร้อยละ	หมวด	ร้อยละ	หมวด	ร้อยละ
1	200	19.64	100	2.39	300	22.56	200	2.13
2	000	17.80	700	2.39	500	22.55	000	3.65
3	300	17.56	400	3.46	600	20.95	700	3.79

1.4 การยืมหนังสือทั่วไป จำแนกตามจำนวนครั้งในการยืม

พบว่า ทั้งหนังสือภาษาไทย และภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีการยืมเฉลี่ยสูงสุดต่อเล่มอยู่ที่ เล่มละ 1-20 ครั้ง (ร้อยละ 80.92 สำหรับหนังสือภาษาไทย และ ร้อยละ 98.48 สำหรับหนังสือภาษาต่างประเทศ) ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่มีการยืมน้อย (หรือมีการยืมเฉลี่ย 1-4 ครั้ง/ปี)

หนังสือภาษาไทยที่มีการยืมเฉลี่ย 1-20 ครั้งต่อเล่ม หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 23.47) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 18.67) หมวด 900 กฎนิศาสตร์ และประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 13.41)

หนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการยืมเฉลี่ยต่อเล่มสูงสุดอยู่ที่ 1-20 ครั้ง หมวดที่มีการยืมมากที่สุด คือหมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 22.04) รองลงไปคือหมวด 500 วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 21.36) และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.21)

1.5 การยืมหนังสือทั่วไป พิจารณาจากจำนวนการยืมต่อ

พบว่า ทั้งหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศส่วนใหญ่มีการยืมต่อมากที่สุด จำนวนเฉลี่ยสูงสุดระหว่าง 1-10 ครั้ง (ภาษาไทย ร้อยละ 93.16 ภาษาต่างประเทศร้อยละ 98.08)

หนังสือภาษาไทยหมวดที่มีการยืมต่อมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.60) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 22.40) และ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 14.89) ส่วนหนังสือภาษาต่างประเทศหมวดที่มีการยืมต่อมากที่สุด ได้แก่ หมวด 500 วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 30.38) รองลงไปคือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 21.35) และ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 18.38)

ตอนที่ 2 ภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

- 2.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 42.06) รองลงไป ได้แก่ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ร้อยละ 26.40) อาจารย์/พนักงานสายวิชาการ (ร้อยละ 12.58)
- 2.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 59.18) รองลงไป ได้แก่ ปริญญาโท/เอกหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 40.82)
- 2.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ร้อยละ 90.10) โดยสังกัดหน่วยงานในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากที่สุด (ร้อยละ 30.20) รองลงไปคือ ไม่สังกัดสาขาวิชา (ร้อยละ 26.32) และ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ (ร้อยละ 25.40)
- 2.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้วิธีการหาทรัพยากรสารสนเทศด้วยวิธีการสืบค้นจากระบบสืบค้นข้อมูล CMUL OPAC (ร้อยละ 52.60) รองลงไปคือ เดินดูตามชั้นหนังสือหรือตามโต๊ะอ่านโดยตรง (ร้อยละ 26.26) และสอบถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด (ร้อยละ 10.41)

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้ทรัพยากรและการใช้หนังสือทั่วไปของสำนักหอสมุด

- 3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้ทรัพยากรประเภทหนังสือทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ 14.19) รองลงไปคือ วิทยานิพนธ์ รายงานนักศึกษา (ร้อยละ 11.24) หนังสืออ้างอิง (ร้อยละ 10.72) และที่ไม่มีการใช้เลยคือ คู่มือมหาวิทยาลัย
- 3.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้หนังสือทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ 96.73) และ ไม่ใช้หนังสือทั่วไปน้อยที่สุด (ร้อยละ 3.30)
- 3.3 เหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างไม่เลือกใช้หนังสือทั่วไปมีสาเหตุมาจากสภาพหนังสือชำรุดไม่นำใช้มากที่สุด (ร้อยละ 27.78) รองลงไปคือ เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ (ร้อยละ 22.22) และใช้สิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล สารสาร ฐานข้อมูล (ร้อยละ 19.45) และน้อยที่สุด ได้แก่ เหตุผล เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้เวลาศึกษามากไป (ร้อยละ 2.78)
- 3.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้หนังสือทั่วไปในหมวดต่างๆ ในระดับปานกลางในทุกหมวด ยกเว้นหมวด 200 ศาสนา ที่มีการใช้ระดับน้อย ($x=3.26$) หมวดที่มีการใช้ระดับปานกลางที่

มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ($x=3.26$) หมวด 300 สังคมศาสตร์ ($x=3.03$) และหมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ ($x=2.98$)

ตอนที่ 4 ความต้องการใช้หนังสือทั่วไป

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้มีความต้องการใช้หนังสือหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ในระดับมาก ($x=3.59$) และมีความต้องการใช้หนังสือหมวดที่เหลือในระดับปานกลาง ลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ ($x=3.41$) หมวด 300 สังคมศาสตร์ ($x=3.27$) หมวด 900 ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยว ($x=3.21$) และต้องการใช้หนังสือทั่วไปน้อยที่สุดในหมวด 200 ศาสนา ($x=2.50$) และ หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ ($x=2.81$)

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้ห้องสมุดกลางมีความพึงพอใจในทรัพยากรหนังสือทั่วไปในระดับมาก ในด้านเนื้อหาของหนังสือ ($x=3.72$) และมีความพึงพอใจในระดับปานกลาง ในหัวข้อ การเรียงหนังสือบนชั้น ($x=3.20$) ความทันสมัยของหนังสือ ($x=3.08$) สภาพตัวเล่ม ($x=2.99$) และปริมาณฉบับ ($x=2.90$)

ตอนที่ 6 ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ใช้หนังสือทั่วไปประสบปัญหาในระดับมากในด้านการหาตัวเล่ม ($x=3.64$) และประสบปัญหาด้านอื่นๆในระดับปานกลางในทุกหัวข้อ ลำดับปัญหาตามค่าเฉลี่ยได้ดังนี้ ตัวเล่มอยู่ที่ห้องสมุดคณะ ($x=3.47$) ความทันสมัยของเนื้อหาในหนังสือ ($x=3.41$) การมีผู้ยืมหนังสือออกไปแล้ว ($x=3.40$) หนังสือชำรุด ฉีกขาด ($x=3.17$) เนื้อหาไม่ตรงความต้องการ ($x=3.15$) จำนวนฉบับ ($x=3.08$) จำนวนการยืมน้อยเกินไป และแสงสว่างของแสงไปบริเวณชั้นหนังสือ (ค่าเฉลี่ยเท่ากันคือ $x=2.89$) การจัดเรียงหนังสือบนชั้น ($x=2.87$) ภาษาของหนังสือเป็นภาษาต่างประเทศ ($x=2.59$) และประสบปัญหาในระดับน้อยในด้าน ไม่ทราบระบบจัดหนังสือ ($x=2.45$)

อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง การยืมและความต้องการใช้หนังสือของผู้ใช้ห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้วิจัยอภิปรายโดยวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การยืมหนังสือทั่วไปของผู้ใช้ของห้องสมุดกลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่พบว่าข้อมูลจากระบบยืม-คืน มีการยืมหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ ในอัตราส่วนค่อนข้างใกล้เคียงกัน คือภาษาไทย ร้อยละ 50.76 ภาษาต่างประเทศร้อยละ 49.24 ซึ่งผลวิจัยนี้สอดคล้องกับการสอบถามผู้ใช้บริการที่พบว่าใช้หนังสือภาษาไทยมากที่สุด (ร้อยละ 53.73) รองลงไปคือใช้หนังสือภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 41.37) ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของกรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ (2546) ดิษญา โสมะ โยม (2535) วรนุช อุษณกร (2533) ชลิดา จริยาพรพงศ์ (2532) และ นงนวล ลำซำ (2514) ที่พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรีมักค้นคว้าหาข้อมูลจากหนังสือภาษาไทยมากกว่าภาษาต่างประเทศ และตรงกับงานวิจัยที่ศึกษาถึงการใช้ทรัพยากรสารสนเทศของ Broadus ที่พบว่า ผู้ใช้มักใช้ทรัพยากรห้องสมุดที่เป็นภาษาของตนมากกว่าภาษาต่างประเทศ

2. ผลการวิจัยการยืมหนังสือทั่วไปรายหมวด พบว่า หนังสือทั่วไปภาษาไทยหมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 19.55) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ) และหนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 22.56) เช่นเดียวกับหนังสือภาษาไทย รองลง ไปคือหมวด 500 วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 22.55) และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.95)

ส่วนหนังสือภาษาไทยที่มีการยืมน้อย ได้แก่หมวด 100 ปรัชญา จิตวิทยาและ หมวด 400 ภาษา ศาสตร์ (ร้อยละ เท่ากัน 2.39) ส่วนหนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการยืมน้อยที่สุดคือหมวด 200 ศาสนา (ร้อยละ 2.13) และ หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ (ร้อยละ 3.79) เห็นได้ว่าหนังสือทั่วไปที่มีการยืมมากที่สุดทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศหมวดที่เหมือนกัน ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ และ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ซึ่งผลวิจัยพบเช่นเดียวกับการวิจัยของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ของ กรรณิการ์ ชาวบ้านเกาะ (2545) ที่พบว่าหนังสือภาษาไทยที่มีการใช้มาก ได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหนังสือในหมวดดังกล่าวเป็นหนังสือที่สำนักหอสมุดจัดหาให้บริการคิดเป็นอัตราส่วนสูงสุดเป็นอันดับ 1 (ร้อยละ 26.73) รองลง ไปจัดหามากเป็นอันดับ 2 ได้แก่ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 19.22) และ อันดับ 3 หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 12.65) ทำให้การใช้หนังสือดังกล่าวมีอัตราสูงตาม และนับเป็นการจัดหาที่สอดคล้องกับการใช้

และความต้องการใช้ของผู้ใช้บริการ ที่สำรวจพบว่ามีความต้องการใช้หนังสือในหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ในระดับมาก ($x=3.57$) รองลงไปคือ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ ($x=3.41$) และหมวด 300 สังคมศาสตร์ ($x=3.27$)

ทั้งนี้สังเกตได้ว่า ความต้องการใช้หนังสือหมวด 000 ความรู้ทั่วไป ผู้ใช้ต้องการยืมหนังสือภาษาไทยในหมวดนี้ระดับมาก (ร้อยละ 11.38) ในขณะที่หากเป็นหนังสือภาษาต่างประเทศในหมวดเดียวกัน กลับมีการใช้ในระดับน้อย ($x=3.65$) ในการจัดหาจึงควรพิจารณาในประเด็นนี้เช่นกัน

ในการจัดหาหนังสือทั่วไปของสำนักหอสมุดที่ผ่านมา ได้จัดหาหนังสือในหมวด 300 สังคมศาสตร์มากเป็นอันดับหนึ่ง (ร้อยละ 26.76) และหมวด 600 มากเป็นอันดับสอง (ร้อยละ 19.22) และหมวด 500 วิทยาศาสตร์ จัดหามากเป็นอันดับสาม (ร้อยละ 12.65) นับว่าค่อนข้างสอดคล้องกับการใช้ของผู้ใช้ห้องสมุด กล่าวคือ มีการใช้ในหมวด 600 และ 300 ในระดับปานกลาง (มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่ทั้ง 2 หมวด ($x=3.26$ และ 3.03 ตามลำดับ) ในแง่ความต้องการใช้ ผู้ใช้ต้องการใช้หนังสือในหมวด 600 ในระดับมาก ($x=3.57$) และหมวด 300 ในระดับปานกลาง ($x=3.27$)

หากพิจารณาหนังสือที่มีปริมาณการจัดหาน้อย หมวดที่มีการจัดหาน้อยที่สุด ได้แก่หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 2.81) รองลงไปคือ หมวด 700 (ร้อยละ 3.17) และ หมวด 100 (ร้อยละ 3.31) ซึ่งยังคงเป็นผลการสำรวจเช่นเดียวกับการสำรวจของ จารุพร พงศ์ศรีวัฒน์ ที่สำรวจทรัพยากรของสำนักหอสมุดเมื่อปี พ.ศ. 2512-2521 ซึ่งพบว่ามีการจัดหาหนังสือในหมวด 400 น้อยที่สุด

เปรียบเทียบกับปริมาณการยืมที่สำรวจ พบว่า ปริมาณหนังสือที่จัดหาคับจำนวนการยืมหนังสือทั่วไปหมวดที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 400 (ร้อยละ 3.67) รองลงไปคือ หมวด 100 (ร้อยละ 3.70) และ หมวด 700 (ร้อยละ 3.99)

เปรียบเทียบกับผลสำรวจผู้ใช้ที่ระบุว่ามีการใช้น้อยที่สุดในหมวด 200 ($x=2.05$) หมวด 700 ($x=2.81$) และหมวด 800 ($x=2.47$) และมีความต้องการใช้หนังสือน้อยที่สุดในหมวด 200 ($x=2.50$) หมวด 700 ($x=2.81$) และหมวด 100 ($x=2.86$) แสดงให้เห็นว่า การจัดหา-การยืม-การใช้ และความ ต้องการใช้หนังสือค่อนข้างไปในทิศทางเดียวกัน กล่าวคือ หนังสือหมวดที่มีการใช้มาก มีความต้องการใช้มาก ห้องสมุดได้จัดหาหนังสือในหมวดนั้นมาก ในขณะเดียวกัน หนังสือในหมวดที่มีการใช้น้อย ความต้องการใช้น้อย การจัดหาหนังสือในหมวดนั้นของห้องสมุดก็น้อยด้วยเช่นเดียวกัน

ผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น ได้สนับสนุนทฤษฎีที่ว่า สถิติการยืมคืน ใช้เป็นข้อมูลหรือแสดงการใช้หนังสือของผู้ใช้โดยรวมได้อย่างน่าเชื่อถือ ดังที่จรรยา ไพโรจน์กุล วิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของหนังสือที่มีผู้ยืมออกกับประเภทหนังสือที่ใช้ในห้องสมุดอยู่ในระดับสูง

จากผลการวิจัยที่พบ สิ่งหนึ่งที่น่าจะคำนึงถึงในการจัดหาหนังสือของสำนักหอสมุดประการหนึ่ง คือ ผลการวิจัยหนังสือทั่วไปที่ไม่มีการใช้ทั้งหนังสือภาษาไทยและต่างประเทศ ที่มีจำนวนถึง 35,590 เล่ม หรือร้อยละ 42.8 ของจำนวนหนังสือทั่วไปทั้งหมดของห้องสมุดกลางในจำนวนหนังสือที่ไม่มีการใช้ทั้งหมด ส่วนใหญ่เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศถึงร้อยละ 85.64 หนังสือภาษาไทย ร้อยละ 14.36 หมวดที่ไม่มีการใช้สูงสุด ได้แก่หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 31.76) หมวด 600 (ร้อยละ 17.28) และ หมวด 400 (ร้อยละ 31.76) สองหมวดแรกเป็นหมวดที่มีการยืม และการใช้ ความต้องการใช้ในระดับมากที่สุด มีเพียงหมวด 400 ภาษาศาสตร์ เท่านั้นที่มีการยืม การใช้ในระดับน้อย

ผลการวิจัยนี้เป็นสัญญาณบ่งบอกถึงการพิจารณาจัดซื้อหนังสือ โดยเฉพาะในหมวด 300 สังคมศาสตร์ และหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ควรมีการพิจารณาในเนื้อหาเชิงลึกให้มากขึ้น โดยการวิเคราะห์เนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้ให้มากขึ้น หรือหาวิธีในการจัดหาที่จะส่งผลกระทบต่อการใช้ให้มากขึ้น หรือมีฉะนั้นห้องสมุดต้องหาวิธีดำเนินการกับหนังสือที่ไม่มีการใช้ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น เพื่อมิให้เกิดความสูญเปล่า เนื่องจากทั้งสองหมวดเป็นหมวดที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้ของสำนักหอสมุดอยู่แล้ว

3. การใช้-การยืมหนังสือทั่วไปจำแนกตามปีพิมพ์ ผลการวิจัยพบว่า หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมมากที่สุดส่วนใหญ่ตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ. 2539-2545 (ร้อยละ 36.53) รองลงไป ได้แก่ปี พ.ศ. 2520-2529 (ร้อยละ 27.28) และ พิมพ์ปี พ.ศ. 2510-2519 (ร้อยละ 16.38)

หนังสือทั่วไปภาษาต่างประเทศที่มีการยืมมากที่สุดตีพิมพ์ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 ขึ้นไป (ร้อยละ 33.31) รองลงไป ได้แก่ปี พ.ศ. 2530-2539 (ร้อยละ 31.42) และ พิมพ์ปี พ.ศ. 2520-2529 (ร้อยละ 18.15) สาเหตุที่หนังสือภาษาต่างประเทศที่ตีพิมพ์ในปี 2540 ขึ้นไปมีการยืมออกมาก เป็นเพราะหนังสือภาษาต่างประเทศมีเนื้อหาที่ทันสมัยเป็นที่ต้องการใช้ของผู้ใช้บริการปริมาณสถิติการยืมในปีดังกล่าวในระบบจึงมีมากกว่าในช่วงปีอื่นๆ เช่นเดียวกับการพบว่าหนังสือทั่วไปภาษาไทยที่ปีพิมพ์ พ.ศ. 2530-2539 มีการยืมมากกว่าหนังสือที่พิมพ์ปีอื่นที่เก่ากว่าตามลำดับ สามารถสรุปได้ว่า หนังสือที่พิมพ์ปีใหม่กว่าจะมีการใช้หรือถูกยืมมากกว่าหนังสือที่พิมพ์ปีเก่ากว่า ซึ่งสนับสนุนการศึกษาของ Broadus ที่พบว่า ค่าเฉลี่ยของการยืมจะลดลงตามอายุของทรัพยากร หรือ หนังสือที่จัดหามาใหม่จะมีการยืมบ่อยกว่าหนังสือเก่า

4. ปริมาณการยืมหนังสือทั่วไปเฉลี่ยต่อเล่ม พบว่า ทั้งหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ มีอัตราการยืมโดยเฉลี่ยต่อเล่มสูงสุดอยู่ระหว่าง 1-10 ครั้ง/เล่ม (จำแนกเป็นภาษาไทย ร้อยละ 80.92 ภาษาต่างประเทศ ร้อยละ 98.49) ซึ่งเป็นอัตราการยืมที่จัดได้ว่ามีการใช้ในระดับน้อยมาก นับจากปี พ.ศ. 2539-2545 หรือ 6 ปี มีการยืมโดยเฉลี่ยเพียง 1-4 ครั้ง/เล่ม /ปี หนังสือทั่วไปภาษาไทยที่มีการยืมเฉลี่ยต่อเล่ม 1-10 ครั้ง หมวดที่มีการยืมมากที่สุด ได้แก่ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 23.47) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 18.67) และ หมวด 900 ภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 13.41) หมวดที่มีการยืมน้อยที่สุด ได้แก่ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ 2.68) หมวด 700 (ร้อยละ 4.32)

หมวดที่มีอัตราการยืมเฉลี่ยสูงสุด 81 ครั้งขึ้นไป หรือมีการยืมประมาณ 17-20 ครั้ง/เล่ม /ปี สูงสุดของหนังสือทั่วไปภาษาไทยคือ หมวด 500 วิทยาศาสตร์ (ร้อยละ 28.42) หมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ (ร้อยละ 24.21) และ หมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 16.84)

หนังสือภาษาต่างประเทศมีอัตราการยืมสูงสุดที่ 61-80 ครั้ง/เล่ม หรือมีการใช้ค่อนข้างมาก ได้แก่ หมวด 500 และ หมวด 600 (ร้อยละเท่ากัน 50.00)

สิ่งที่น่าสนใจในการสำรวจนี้ คือ หนังสือที่มีอัตราการยืม/เล่มค่อนข้างมาก คือ กลุ่มหนังสือภาษาไทยและภาษาต่างประเทศที่มีการยืม 61-80 ครั้ง/เล่ม/ปี โดยเฉพาะในหมวด 500 และ 600 ซึ่งมีจำนวน 404 เล่ม เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาต่อไปว่าเป็นชื่อเรื่องใด อาจเป็นหนังสือที่ใช้เพื่อการจัดหาหรือเพิ่มจำนวนฉบับมาให้บริการ โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือใช้ศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อการจัดซื้อหรือกำหนดนโยบายในการจัดหาหนังสือต่อไป

5. การยืมต่อหนังสือทั่วไป พบว่า มีการยืมหนังสือทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศเฉลี่ยสูงสุดที่ 1-10 ครั้ง/เล่มสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับกันพบว่าหนังสือภาษาไทยมีการยืมต่อในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 65.83 ในขณะที่หนังสือภาษาต่างประเทศมีอัตราการยืมต่อเพียงร้อยละ 34.17

ในด้านการศึกษาผู้ใช้ซึ่งเป็นการประเมินทรัพยากรสารสนเทศของสำนักหอสมุดในอีกทางหนึ่ง ผลการวิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิจัยทรัพยากรในส่วนแรก ดังการอภิปรายต่อไป

6. ข้อมูลบุคคล พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีสูงสุด (ร้อยละ 42.06) รองลงไปคือ นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา (ร้อยละ 26.40) มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 59.18) รองลงไปคือระดับบัณฑิตศึกษา (ร้อยละ 40.18) และส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้ที่สังกัดหน่วยงานมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (ร้อยละ 90.10) โดยสังกัดสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสูงสุด (ร้อยละ 30.20) รองลงไปคือไม่สังกัดสาขาใด เช่น หน่วยงานบริการทางวิชาการ (ร้อยละ 26.32) และสาขามนุษยศาสตร์และสังคม

ศาสตร์ (ร้อยละ 25.40) จากข้อมูลบุคคลดังกล่าว พบว่าสอดคล้องกับสถิติการยืมของสมาชิกประเภทต่างๆ ที่พบว่านักศึกษาปริญญาตรี เป็นกลุ่มสมาชิกที่มีการยืมมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากปริมาณสมาชิกที่มากกว่า ประกอบกับการกำหนดจำนวนวันและจำนวนเล่มในการยืมของนักศึกษากลุ่มนี้สั้น และยืมได้ครั้งละเพียง 10 เล่ม ทำให้การหมุนเวียนเร็วกว่าการใช้ในสมาชิกกลุ่มอื่นๆ แต่อย่างไรก็ตามจากสถิติการยืมที่พบว่ามีการยืมหนังสือในหมวด 300 สังคมศาสตร์มีมาก รองลง ไปคือหมวด 600 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ในขณะที่สมาชิกที่สำรวจพบว่าอยู่ในสังกัดสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากกว่า ซึ่งในประเด็นหลังค่อนข้างสอดคล้องกับปริมาณหนังสือในหมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 19.22) ที่ห้องสมุดจัดหาเป็นอันดับ 2 รองจากหมวด 300 (ร้อยละ 26.73) ทำให้มีสมาชิกในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมายืมหนังสือของห้องสมุดกลางมากกว่ากลุ่มอื่นในช่วงที่ทำการสำรวจ

จากประเด็นสอบถามเรื่องการใช้เครื่องมือในการเข้าถึงทรัพยากรของห้องสมุด พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ใช้ระบบ CMUL OPAC ซึ่งเป็นระบบสืบค้นทรัพยากรของสำนักหอสมุดในการหาหนังสือมากที่สุด (ร้อยละ 52.60) รองลง ไปคือ ใช้วิธีเดินดูตามชั้นหนังสือหรือตาม โต๊ะอ่าน โดยตรง (ร้อยละ 26.24) เห็นได้ว่าวิธีการหาหนังสือด้วยการใช้ระบบสืบค้นซึ่งเป็นวิธีที่ถูกต้อง รวดเร็วที่สุด อัตราร้อยละยังไม่สูงมากนัก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความไม่ประสบผลสำเร็จในการหาหนังสือ ทำให้ส่วนหนึ่งต้องใช้วิธีการหาหนังสือตามชั้น โดยตรง ซึ่งเมื่อนำไปประกอบกับส่วนที่สอบถามเรื่องปัญหาในการใช้หนังสือทั่วไป พบว่าผู้ใช้มีปัญหาการหาหนังสือบนชั้นในระดับมาก ($x=3.64$) ซึ่งเป็นประเด็นที่สำนักหอสมุดควรพิจารณาหาวิธีแก้ไขต่อไป

7. การใช้ทรัพยากรของห้องสมุด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้สิ่งพิมพ์ประเภทหนังสือทั่วไปสูงสุด (ร้อยละ 14.19) รองลง ไปคือ วิทยานิพนธ์ (ร้อยละ 11.24) หนังสืออ้างอิง (ร้อยละ 10.72) วารสาร (ร้อยละ 9.65) สิ่งพิมพ์รัฐบาล (ร้อยละ 9.05) และใช้คู่มือมหาวิทยาลัยน้อยที่สุด (ร้อยละ 0.00) ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการยืมในระบบในระหว่างปี 2539-2547 ที่พบว่า มีสถิติการยืมหนังสือทั่วไปมากที่สุด (ร้อยละ) รองลง ไปคือวิทยานิพนธ์ (ร้อยละ) สิ่งพิมพ์รัฐบาล (ร้อยละ) และสิ่งพิมพ์ภาคเหนือ (ร้อยละ) ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยพบตรงกับการวิจัยของ อมรา อิศระชาญพานิช และ อัมภา บุญยัค (2545) ที่พบว่าผู้ใช้ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ต้องการใช้หนังสือทั่วไปภาษาไทยและภาษาต่างประเทศสูงสุด

ทรัพยากรที่ใช้ส่วนใหญ่มีผู้ตอบแบบสำรวจระบุมีการใช้ระดับปานกลางทุกหมวด ยกเว้น หมวด 200 ศาสนา ที่มีความต้องการใช้ระดับน้อย ($x=2.05$) ในหมวดที่มีการใช้ระดับปานกลาง หมวด ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ($x=3.26$) หมวด 300 สังคมศาสตร์ ($x=3.07$) หมวด 000 ความรู้ทั่วไป ($x=2.98$) หมวด 900 ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ ($x=2.77$) และหมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ($x=2.74$)

เมื่อนำไปเปรียบเทียบกับข้อมูลการยืมในระบบการยืมอัตโนมัติของสำนักหอสมุด พบว่ามีความสอดคล้องกัน คือ มีการยืมหนังสือในระบบสูงสุดตามลำดับ ในหมวด 300 สังคมศาสตร์ (ร้อยละ 23.10) หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ (ร้อยละ 20.23) หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ (ร้อยละ 13.31) หมวด 900 ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ (ร้อยละ 10.48) และ หมวด 000 ความรู้ทั่วไป (ร้อยละ 8.78) และมีการยืมน้อยในหนังสือภาษาไทยหมวด 100 ปรัชญา จิตวิทยาและ หมวด 400 ภาษาศาสตร์ (ร้อยละ เท่ากัน 2.39) ส่วนหนังสือภาษาต่างประเทศที่มีการยืมน้อยที่สุดคือหมวด 200 ศาสนา (ร้อยละ 2.13) และ หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ (ร้อยละ 3.79)

8. การไม่ใช้หนังสือทั่วไป พบว่า ผู้ใช้ที่ตอบแบบสอบถามว่าไม่ใช้หนังสือทั่วไป (ร้อยละ 3.30) เพราะสาเหตุ สภาพหนังสือชำรุดไม่นำใช้สูงที่สุด (ร้อยละ 27.78) รองลงไปคือเนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ (ร้อยละ 22.22) และใช้สิ่งพิมพ์อื่นๆ เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล วารสาร ฐานข้อมูลออนไลน์ (ร้อยละ 19.45) เหตุผลที่น้อยที่สุด ได้แก่ เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศ (ร้อยละ 2.78) จากผลการวิจัยนี้ ทำให้น่าจะมีการศึกษาต่อถึงสภาพหนังสือชำรุดของสำนักหอสมุด และสมควรมีการสำรวจแก้ไขเพื่อให้หนังสืออยู่ในสภาพที่น่าใช้หรือพร้อมใช้ต่อไป

9. ความพึงพอใจที่มีต่อหนังสือทั่วไป พบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจระดับมากในด้านเนื้อหาของหนังสือ และพึงพอใจระดับปานกลางในเรื่องการเรียงหนังสือบนชั้น ความทันสมัยของหนังสือ สภาพตัวเล่มและปริมาณฉบับ ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ วิกาวรรณ ปลัดคุณ (2545) ที่วิจัยความพึงพอใจของคณาจารย์ต่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ พบว่า คณาจารย์มีความพึงพอใจต่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดระดับปานกลาง และ สุรางค์ วิรุฬห์สิงห์ (2531) ที่พบว่า อาจารย์ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษามีความพึงพอใจทรัพยากรในด้านความเพียงพอ ความทันสมัย และการใช้ประโยชน์ในการสอนในระดับปานกลางและน้อย

10. ปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือทั่วไป พบว่า ผู้ใช้ประสบปัญหาในการหาตัวเล่มไม่พบในระดับมาก($x=3.64$) และประสบปัญหาในระดับปานกลางในหัวข้อ ความทันสมัยของเนื้อหาในหนังสือ ($x=3.41$) การมีผู้ยืมหนังสือออกไปแล้ว ($x=3.40$) หนังสือชำรุด ฉีกขาด ($x=3.17$)

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดหาหนังสือโดยเฉพาะในหมวดที่มีความต้องการใช้มากและมีการยื่นออกมากเช่น หมวด 300 สังคมศาสตร์ หมวด 600 วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมวด 500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ ควรศึกษาเนื้อหาในเชิงลึกมากขึ้น เนื่องจากมีหนังสือที่ไม่มีการยื่นออกในหมวดดังกล่าวในระดับสูงเช่นกัน
2. ในการจัดหาหนังสือบางหมวด เช่นหมวด 000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์ ควรคำนึงถึงภาษาของสิ่งพิมพ์ให้มากขึ้น เนื่องจากหนังสือในหมวดดังกล่าวมีความต้องการใช้ในระดับมาก แต่ในการยื่นมีการยื่นมากในสิ่งพิมพ์ภาษาไทยเท่านั้น ภาษาดังประเทศในหมวดนี้ยังอยู่ในระดับน้อย ซึ่งอาจเนื่องมาจากหนังสือในหมวดดังกล่าวที่เป็นภาษาไทยมีมากเพียงพอกับการใช้ของผู้ใช้อยู่แล้ว
3. สำนักหอสมุดควรดำเนินการกับหนังสือที่ไม่มีการใช้งานให้เหมาะสม เช่นการแยกจัดเก็บในบริเวณที่หนังสือที่มีการใช้น้อยให้มากขึ้น นอกจากนี้ยังควรศึกษาเพิ่มเติมถึงลักษณะของหนังสือที่ไม่มีการใช้งานในกลุ่มนี้ ในด้านเนื้อหา ปีพิมพ์ สภาพรูปเล่ม เพื่อเป็นข้อมูลในการจัดหาทรัพยากรของห้องสมุดต่อไป
4. ควรมีการสำรวจชั้นหนังสือทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาษาไทย เนื่องจากปัญหาที่ผู้ใช้พบส่วนใหญ่คือการหาหนังสือบนชั้น ไม่พบ เพื่อทำการปรับปรุงฐานข้อมูลสิ่งพิมพ์ของสำนักหอสมุดให้ถูกต้อง ตรงกับสภาพความเป็นจริงให้มากที่สุด
5. ควรทำการสำรวจสภาพการชำรุดของหนังสือ เพื่อหาแนวทางในการป้องกันและทำให้มีการใช้หนังสือที่อยู่ในสภาพดีที่พร้อมให้บริการต่อไป
6. ควรศึกษากลุ่มหนังสือที่มีความถี่ในการยืมมากเช่นมีการยืม 60-80 ครั้ง /เล่ม/ปีขึ้นไป เพื่อศึกษาถึงประเภท ลักษณะและ เพื่อการจัดหาเพิ่มเติมเพื่อให้บริการต่อไป

บรรณานุกรม

- กรณีการ์ ชาวบ้านเกาะ. (2546) การวิเคราะห์การจัดซื้อและการใช้หนังสือ สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทร วิโรฒ ประสานมิตร.
- กาญจนา สุคนธมณี. (2533) ปัญหาการใช้เอกสารเพื่อประโยชน์ทางวิชาการของอาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. นครปฐม : แผนกหอสมุด มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- จรรยา ไพโรจน์กุล. (2525) ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของหนังสือที่ยืมออกกับประเภทของหนังสือที่ใช้ภายในห้องสมุดของห้องสมุดมหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จารุพร พงศ์ศรีวัฒน์. (2521) การสำรวจ Collection ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- จารุวรรณ ดันวิจิตร. (2541) รายงานการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะของหนังสือทั่วไปที่ไม่มีผู้ใช้ของห้องสมุดวิทยาเขตบางนา มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ชลิดา จริยาพรพงศ์. (2532) การจัดหาและการใช้หนังสือของห้องสมุดกลาง สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2525-2527. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ดิษณา โสมพะโยม. (2535) การจัดหาและการใช้หนังสือของฝ่ายหอสมุดคุณหญิงหลง อรรถโกวิทสุนทร ปี พ.ศ.2540-2542. สงขลา : ฝ่ายหอสมุด มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- นงนวล ลำซ่า. (2514) การจัดซื้อหนังสือและการใช้หนังสือของห้องสมุดวิทยาลัยวิชาการประสานมิตรในระยะ 3 ปี. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยวิชาการประสานมิตร.
- นโยบายการจัดหาทรัพยากร สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2528-2530, 2528. (เอกสารสำเนา)

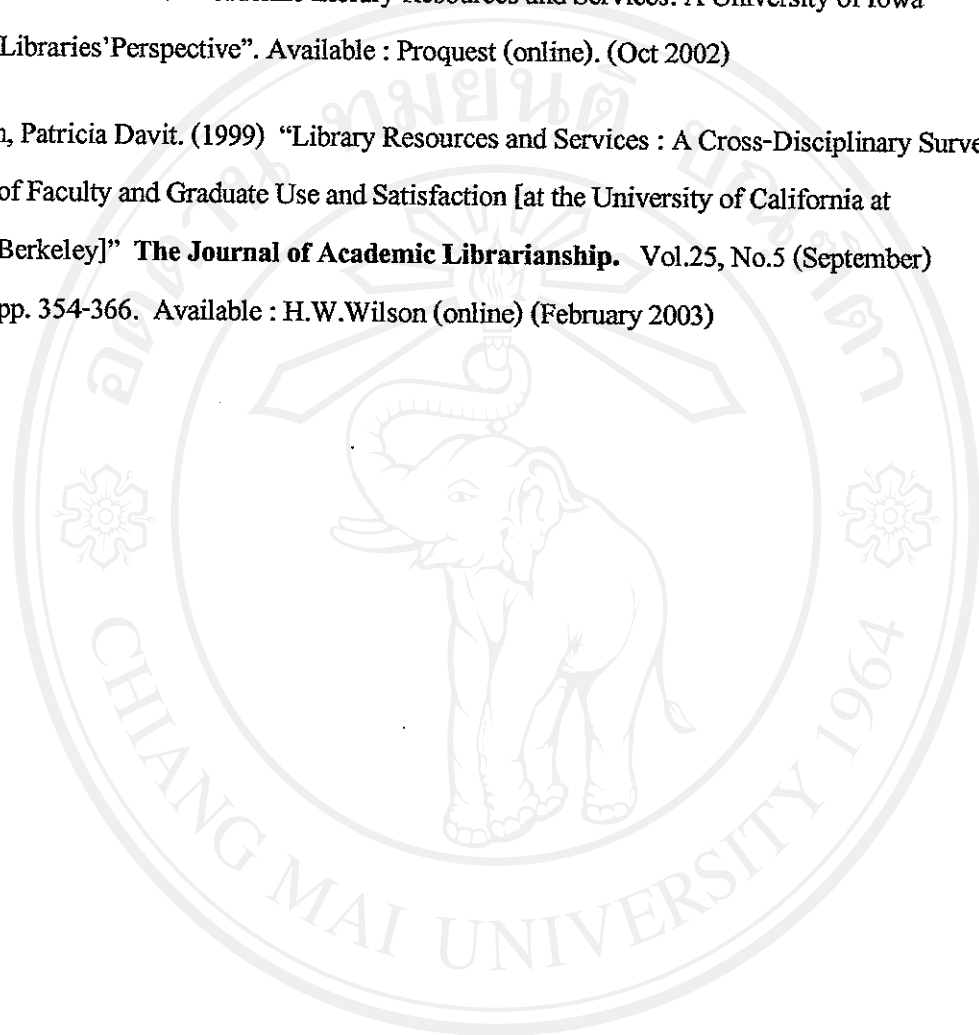
- นโยบายการจัดหาทรัพยากร สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปี 2545-2546 , 2546. (เอกสาร
สำเนา)
- นวลลออ จุลบุปผาสาน์. (2545) การใช้บริการห้องสมุดและทรัพยากรสารสนเทศของผู้ใช้ห้องสมุด
คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่.
- บานชื่น ทองพันชั่ง. (2536) การใช้ห้องสมุดของนักศึกษามัธยมศึกษาภาคพิเศษ คณะสังคม
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประไพพรรณ จารุทวี และ สุวิมล ธนะผลเลิศ. (2535) การจัดหาและการใช้หนังสือของห้องสมุด
กลาง สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ พ.ศ. 2530-2532. กรุงเทพฯ : สำนักหอ
สมุด มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประยงค์ศรี พัฒนกิจจำรูญ. (2524) การพัฒนาทรัพยากรห้องสมุด : การเลือก การจัดหาหนังสือ
และวัสดุ. กรุงเทพฯ : คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาลี เสียงไทย. (2534) ความต้องการและการใช้สารสนเทศของคณาจารย์คณะวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ระเบียบ สุภวิรี. (2540) “ความต้องการและการใช้สารสนเทศของคณาจารย์ มหาวิทยาลัยศิลป
ากร.” วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร. ฉบับพิเศษ. (2540) น.40-47.
- รายงานประจำปี สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2541-2547). เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด.
- วรนุช อุยณกร.(2533) ลักษณะบางประการของหนังสือภาษาอังกฤษที่ไม่มีผู้ใช้ในห้องสมุดจอห์น
เอฟ เคนเนดี. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขต
ประสานมิตร.
- วิภาวรรณ ปลัดคุณ. (2545) ความพึงพอใจของคณาจารย์ต่อการจัดหาทรัพยากรสารสนเทศของ
ห้องสมุดสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตภาคพายัพ. เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สมปอง มากแจ้ง. (2543) รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการใช้ทรัพยากรและปัญหาในการใช้ห้องสมุดเพื่อการวิจัยและงานเขียนทางวิชาการของคณาจารย์ในสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ. กรุงเทพฯ : สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ.
- สุรางค์ วิรุฬห์สิงห์. (2531) ความพึงพอใจของอาจารย์และนิสิตในระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อทรัพยากรห้องสมุด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตสงขลา. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตประสานมิตร.
- สุวันนา ทองสีสุขไส และคณะ. (2542) การศึกษาสภาพ ปัญหา และอุปสรรคในการผลิตผลงานทางวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยขอนแก่น. ขอนแก่น: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- อมรา อิศระชาณพานิช และ อัมภา บุญยี่ด. (2545) ความต้องการใช้บริการและทรัพยากรของผู้ใช้ห้องสมุดคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อัมพร ปั้นศรี.(2525) ความต้องการของอาจารย์ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่และนักศึกษาในการใช้บริการของห้องสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพฯ : สำนักหอสมุด มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Andrade, Diva and Vergueiro, Waldomiro. "Collection Development in Academic Libraries : a Brazilian library's Experience". *New Library World*. Vol 97,no 1128 (1996) : 15-24.
Aavailable : ABI/Inform (online) (February 2003)
- Broadus, Robert N. (1981) *Selecting Materials for Libraries*. 2nd.ed. New York : H.W. Wilson.
- "Collection Analysis : Assessment and Evaluation". Available : <http://www.mtsu.edu> (June 28, 2003)
- Crawford, Walt. "Paper persists: Why Physical Library Collection Still Matter". **Online**.
Vol. 22, No 1(Jan/Feb 1998) : 42-48. Available : ABI Inform (online) (August 2003)

“Faculty and Staff use of Academic Library Resources and Services: A University of Iowa Libraries’ Perspective”. Available : Proquest (online). (Oct 2002)

Maughan, Patricia Davit. (1999) “Library Resources and Services : A Cross-Disciplinary Survey of Faculty and Graduate Use and Satisfaction [at the University of California at Berkeley]” **The Journal of Academic Librarianship**. Vol.25, No.5 (September) pp. 354-366. Available : H.W.Wilson (online) (February 2003)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved

ภาคผนวก 1

แบบสอบถาม เรื่อง การสำรวจการใช้และความต้องการยืมหนังสือทั่วไป ของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

แบบสอบถามนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจการใช้หนังสือทั่วไป ความต้องการใช้หนังสือ ความพึงพอใจที่มีต่อ
ทรัพยากรประเภทหนังสือทั่วไป ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคในการใช้หรือยืม-หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรของห้องสมุดและการจัด
บริการของสำนักหอสมุดต่อไป

ตอนที่ 1 ข้อมูลบุคคล

1.1 ประเภทของสมาชิก

- อาจารย์/พนักงานสายสอน
- ข้าราชการ/พนักงานสายสนับสนุนวิชาการ
- ข้าราชการ/ลูกจ้าง/พนักงานสายบริหาร
- นักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา
- นักศึกษาระดับปริญญาตรี
- สมาชิกบุคคลภายนอก
- อื่นๆ.....

1.2 ระดับการศึกษา

- ปริญญาโท/เอกหรือเทียบเท่า
- ปริญญาตรี หรือเทียบเท่า
- มัธยมศึกษา/ประถมศึกษา
- อื่นๆ.....

1.3 สังกัด

- มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
  - สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
  - สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ
  - สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

- โรงเรียน/ วิทยาลัย/มหาวิทยาลัยอื่น ๆ
- หน่วยงานเอกชน
- ไม่สังกัดหน่วยงานใด
- อื่น ๆ.....

ตอนที่ 2 การใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

คำอธิบาย / ข้อตกลงเบื้องต้น

การใช้หนังสือ หมายถึง การยืม และการอ่านในห้องสมุดของผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกทุกประเภทของห้องสมุดกลางมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

หนังสือทั่วไป หมายถึง หนังสือที่ให้บริการที่ห้องสมุดกลาง ที่มีการจัดหมวดหมู่ตั้งแต่ หมวด 000 -999

ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ไม่นับรวมหนังสือประเภท หนังสืออ้างอิง สิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์ วิทยานิพนธ์ภาคเหนือ รายงาน นวนิยาย เรื่องสั้น หรือ แฟ้มข้อมูลเฉพาะเรื่อง

หมวดหนังสือ

หมวด 000 เบ็ดเตล็ด ทั่วไป ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ บรรณานุกรม บรรณารักษศาสตร์ สารนิเทศศาสตร์ คอมพิวเตอร์ศาสตร์ สารานุกรม วรรณกรรม วารสารศาสตร์ หนังสือค้นฉบับ

หมวด 100 ปรัชญา จิตวิทยา ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ อภิปรัชญา จิตวิทยา ตรรกวิทยา จริยศาสตร์ ปรัชญาโบราณ ปรัชญาตะวันออก ปรัชญาตะวันตก

หมวด 200 ศาสนา ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ ศาสนาธรรมชาติ คัมภีร์ไบเบิล เทววิทยา คริสตศาสนา ศาสนาอื่น ๆ

หมวด 300 สังคมศาสตร์ ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ สถิติ รัฐศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ กฎหมาย รัฐประศาสนศาสตร์ สวัสดิภาพสังคม การศึกษา การพาณิชย์ ขนบธรรมเนียม คติชนวิทยา

หมวด 400 ภาษา ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ ภาษาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาเยอรมัน ภาษาฝรั่งเศส ภาษาอิตาลี ภาษาสเปน ภาษาโปรตุเกส ภาษาละติน ภาษากรีก ภาษาไทย และ ภาษาอื่น ๆ

หมวด 500 วิทยาศาสตร์ ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ คณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ ฟิสิกส์ เคมี
พฤกษศาสตร์ สัตวศาสตร์

หมวด 600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์ ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ แพทย์ศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์
เกษตรศาสตร์ คหกรรมศาสตร์ ธุรกิจ อุตสาหกรรม การก่อสร้าง

หมวด 700 ศิลปะและนันทนาการ ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ สถาปัตยกรรม ประติมากรรม การ
วาดภาพ จิตรกรรม ภาพพิมพ์ การถ่ายภาพ ดนตรี นันทนาการ

หมวด 800 วรรณคดี ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ วรรณคดีอเมริกัน วรรณคดีอังกฤษ วรรณคดีเยอรมัน
วรรณคดีฝรั่งเศส วรรณคดีอิตาลี วรรณคดีสเปน โปรตุเกส วรรณคดีละติน วรรณคดีกรีก วรรณคดีไทย และวรรณคดีอื่นๆ

หมวด 900 ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ครอบคลุมถึงเนื้อหา ดังนี้ ภูมิศาสตร์ การท่องเที่ยว ชีวิต
ประวัติ ประวัติศาสตร์โบราณ ประวัติศาสตร์ยุโรป ประวัติศาสตร์เอเชีย ประวัติ
ศาสตร์แอฟริกา ประวัติศาสตร์อเมริกาเหนือ ประวัติศาสตร์อเมริกาใต้ ประวัติ
ศาสตร์ส่วนอื่น ๆ ของโลก

2.1 การใช้ทรัพยากรของห้องสมุดกลางของท่าน (เรียงลำดับตามปริมาณการใช้ จากมากไปหาน้อย) ช่วยการเขียนหมายเลข 1-2-3..... ลงในช่องสี่เหลี่ยมหน้าข้อความที่เลือก

☐ หนังสือทั่วไป	☐ เพิ่มข้อมูลเฉพาะเรื่อง
☐ สิ่งพิมพ์รัฐบาล	☐ วารสาร
☐ วิทยานิพนธ์ รายงานนักศึกษา	☐ โสตทัศนวัสดุ
☐ หนังสืออ้างอิง	☐ ฐานข้อมูลออนไลน์ ซีดี รอม
☐ สิ่งพิมพ์ภาคเหนือ	☐ มาตรฐานอุตสาหกรรม
☐ นวนิยาย เรื่องสั้น เรื่องแปล	

2.2 ท่านหาหนังสือของห้องสมุดกลางด้วยวิธีใด (เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- สืบค้นจากระบบสืบค้นข้อมูล Web Opac ของห้องสมุด
- เดินดูตามชั้นหนังสือหรือถาม โต๊ะอ่าน โดยตรง
- ถามอาจารย์หรือถามเพื่อน
- ถามบรรณารักษ์หรือเจ้าหน้าที่ห้องสมุด
- ขอยืมหนังสือต่อจากเพื่อน

2.3 ท่านใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลางหรือไม่

- ใช้ (กรุณาตอบข้อที่ 2.4 ตอนที่ 3 และต่อ ๆ ไป)
- ไม่ใช่ (กรุณาตอบข้อที่ 2.5 ตอนที่ 4 และต่อ ๆ ไป)

2.4 หนังสือทั่วไปที่ท่านใช้ส่วนมากเป็นหนังสือประเภทใด

- หนังสือภาษาไทย
- หนังสือภาษาต่างประเทศ
- ทั้งหนังสือภาษาไทยและต่างประเทศ

2.5 เหตุผลที่ท่านไม่ใช้หนังสือทั่วไป (เลือกตอบได้มากกว่า 1 คำตอบ)

- เป็นหนังสือมีเนื้อหาเก่าเกินไป/ไม่ทันสมัย
- เป็นหนังสือภาษาต่างประเทศ ซึ่งต้องใช้เวลาค้นหามากเกินไป
- เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ
- เป็นหนังสือที่อยู่ในห้องสมุดคณะ ทำให้ไม่สะดวกในการไปยืม
- หาหนังสือบนชั้นไม่พบ
- สภาพหนังสือชำรุด/ไม่น่าใช้
- ใช้สิ่งพิมพ์ประเภทอื่นแทน เช่น สิ่งพิมพ์รัฐบาล วิทยานิพนธ์ วารสาร ข้อมูลออนไลน์
- ใช้สื่อทรัพยากรในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น ฐานข้อมูลออนไลน์ e-Books ซีดีรอม
- อื่น ๆ.....

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright © by Chiang Mai University

All rights reserved

ตอนที่ 3 การใช้หนังสือหนังสือทั่วไปในหมวดต่าง ๆ ของห้องสมุดกลาง

หมวด	ระดับการใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์					
100 ปรัชญา จิตวิทยา					
200 ศาสนา					
300 สังคมศาสตร์					
400 ภาษาศาสตร์					
500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์					
600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์					
700 ศิลปะ นันทนาการ และการ กีฬา					
800 วรรณคดี และวรรณกรรม					
900 ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว					

ตอนที่ 4 ความต้องการใช้หนังสือทั่วไปที่ห้องสมุดกลาง

หมวด	ระดับความต้องการใช้				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
000 ความรู้ทั่วไป คอมพิวเตอร์ บรรณารักษศาสตร์					
100 ปรัชญา จิตวิทยา					
200 ศาสนา					
300 สังคมศาสตร์					
400 ภาษาศาสตร์					
500 วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์					
600 วิทยาศาสตร์ประยุกต์					
700 ศิลปะ นันทนาการ และการกีฬา					
800 วรรณคดี และวรรณกรรม					
900 ภูมิศาสตร์และการท่องเที่ยว					

ตอนที่ 5 ความพึงพอใจของท่านที่มีต่อหนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง

ประเด็น	ระดับความพึงพอใจ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
เนื้อหาของหนังสือ					
ความทันสมัย					
สภาพตัวเล่ม					
ปริมาณฉบับ					
การเรียงหนังสือบนชั้น					

ตอนที่ 6 ปัญหาในการใช้หนังสือทั่วไปของห้องสมุดกลาง

ปัญหา	ระดับการเป็นปัญหา				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
ความทันสมัยของเนื้อหาในหนังสือ					
เนื้อหาไม่ตรงกับความต้องการ					
หาตัวเล่มไม่พบ					
ไม่ทราบระบบการจัดหนังสือ					
จำนวนฉบับ(copy)					
มีผู้ยืมออกไปแล้ว					
ตัวเล่มอยู่ที่ห้องสมุดคณะ					
จำนวนการยืมหนังสือน้อยเกินไป					
ภาษาของหนังสือเป็นต่างประเทศ					
การจัดเรียงหนังสือบนชั้น					
หนังสือชำรุด ฉีกขาด					
ความสว่างของแสงไฟบริเวณชั้นหนังสือ					

ตอนที่ 7 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามนี้

ภาคผนวก 2 : ประวัติผู้วิจัย

ผู้วิจัย   ศุภัญญา ชีรพงศ์ภักดี
การศึกษา   ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์และสารนิเทศศาสตร์)
                  มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
                  อักษรศาสตร์บัณฑิต (บรรณารักษศาสตร์) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ตำแหน่ง   บรรณารักษ์ชำนาญการ 8
สถานที่ทำงาน   งานบริการผู้อ่าน ฝ่ายบริการทรัพยากรสารนิเทศกลาง สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัย
                  เชียงใหม่ พ.ศ. 2541- ปัจจุบัน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright © by Chiang Mai University
All rights reserved